

**Disputatio medico-legalis de abortus noxia et nefanda promotione ...
MDCCXI / [György Zsigmond Liebezeit].**

Contributors

Liebezeit, György Zsigmond, 1690-1739.
Alberti, Michael, 1682-1757.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Recusa Litteris Joh. Christiani Hendelii, 1730.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ufyue548>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

33532/B

C. xvi. j
18

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30546163>

Green
151

DISPUTATIO MEDICO-LEGALIS
DE
ABORTUS
NOXIA
ET

NEFANDA PROMOTIONE,

QVAM

AUSPICE DEO OPTIMO MAXIMO.

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEB.

VICARIO, &c.

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE

D. MICHAELE ALBERTI,

PUBLICÆ VENTILATIONI EXHIBET

RESPONDENS

GEORGIUS SIGISMUNDUS LIEBEZEIT,

SEMPRONIENSIS HUNGARUS.

d. Januar. A. O. R. MDCCXI.

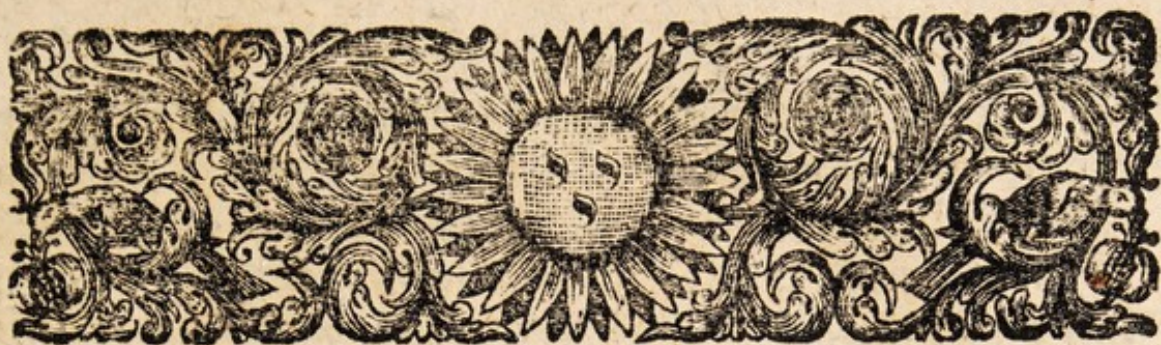
HALÆ MAGDEBURGICÆ,

RECUSA

Litteris JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

1730.

PROOEMIUM.

Nter reliquos abérrantis
animi humani saltus, devia & pe-
taura in salebrofa & lubrica scien-
tiarum & artium Semita sane non
infimi census sunt *Saltus extra Cho-
ream* succedentes, quos jam suo
tempore digno aliquo proverbio

Græcus ille *Suidas* taxavit, & ut lernam veluti malorum
& errorum annotavit, tanto magis, quia hi circuitus & in-
convenientes ambages longissime a proximo veritatis
tramite seducunt & nonnisi steriles ac titubantes gressus
& processus inferunt & conciliant. Sicubi enim alias
curiositatibus facilius indulgens, humana præcipue, ratio,
non statim penetralia bonarum artium ingredi, sed per
pomera luxuriosius & ambitiosius progredi gestit, ita
sane tot objecta, ideæ & speculationes intercurrunt, ut
deinde multoties totus animus extra Choream, negle-
cto veritatis circulo & centro, procedat & oberret, ut
non mirum sit, si secundum ejusdem Scriptoris elogi-
um *in cursu cadat*, aut tota sua spe frustretur, unde a via

A

regia

regia deflectens per multiplicia devia ad veritatem progrediendo obambulat, ut denique audaces & temerariæ irruptiones valeant, i. e. consilia talia inquirantur & applicentur, de quibus deinde illud valet, quod *Livius* olim dixit: *Consilia calida & audacia prima specie lata sunt, tractatu dura, eventu tristia.* Ejusmodi saltus extra Choream non modo frequenter, sed etiam eminenter occurrunt in Sphæra Medica, ubi quidem undique pretiosæ vitæ confirmatio, exoptatæ sanitatis conservatio & restitutio, imo suspectarum rerum exclusio & præoccupatio urgetur & declamatur, interim tot sæpe saltus & ausus intercurrunt, qui plane extra Choream sunt, & a proposito fine penitus declinant & abludunt, adeo, ut quidem multoties intentio nullo modo culpanda existat, si modo inventio, justorum mediorum & subsidiorum applicatio & ipsa demum executio huic bonæ intentioni congrueret, quippe quæ methodi perversæ plane extra Choream sunt & communiter bono eventu destituuntur; Illud enim omnino de Medicina valet, quod *Seneca* jam elocutus est: *Quod nihil opinionis causa, sed omnia conscientiae facienda sint*, ubi ejusmodi saltus i. e. inconvenientes speculationes & curiositates ut plurimum male cedunt, & vitæ, sanitati & integritati humanæ inevitabilem & indelebilem labem inferunt, ut merito iterum cum *Seneca* exclamare debeamus: *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus, nec inopes, sed prodigi sumus.* Quin desuper illud sphalma in communi vita passim occurrit, ut salutarem finem non modo declinantibus viis aut per anfractus, sed & sinistris mediis prosequamur, & sub multo arduo conamine per pericula in pericula prolabamur, ut, sicuti alias periculosum est assequi mala
pro

pro bonis, ita tanto præsentius, certius & gravius periculum existit, bona per mala petere & inquirere; Hinc non inauditæ sunt querelæ in Medicina, quibus sinistri plane & minime intenti fines & eventus declamantur & accusantur, ut huc quadret *Plinii* dictærum: *Habebas vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis nascantur*; Inde invaluerunt illæ formulæ: Man hätte so viel kräftige und herbstärkende Sachen verschrieben, es hätte aber nichts anschlagen wollen, und wäre immer schlimmer damit worden! Dehinc inaugurantur illæ admirationes, quæ modo fieri queat, remedia pretiosa & optimæ fidei non modo nullum auxilium contulisse, sed potius contrarios effectus edidisse? Ut deinceps culpa in debilem Naturam aut materiam noxiam & malignam plurimum conjiciatur, remedia vero & Therapia illa in antiqua sua autoritate conserventur & vindicentur, cum tamen, si circumstantiæ attentius inquirentur, hic talium remediorum usus non alius, quam saltus extra Choream fuerit, qui ut inconveniens, ita inutilis existit, unde de reliquo consilia Medica non festinanter, temere, audacter aut inconsiderate ferenda sunt, sed illud rectius agendum, quod prudenti monito *Demosthenes* edocuit; *Consulendum est lente, i. e. circumspecte, consulta vero exsequenda sunt festinanter, attamen opportune*, ne ita temere quaquaversum lapsus & saltus tales inconditi instituantur & loco salutaris finis damna potius & multiplicia nocumenta educantur. Quemadmodum itaque inopinati ejusmodi affectus passim in cursu Medico obtingunt, ubi ex inconsiderato usu mediorum, quæ quandoque per commune suffragium utilia prædicantur, sinistri plane eventus prodeunt, ita non modo

extra Choream saltatur, sed tota via aberratur, quando ejusmodi affectus temere & impudenter urgentur, qui non modo humanitati, sed & humanæ vitalitati contrariantur & repugnant. Ejusmodi ausus in moralibus æque atque vitalibus negotiis duplici ratione succedunt, nimirum vel per ignorantiam & negligentiam, vel per malitiam, ex quibus illa turpis non modo est, secundum Senecæ effatum, quod *turpissima jactura sit, quæ per negligentiam fit*, sed & merito punienda, tanto magis e nostro circulo rejicienda, quo magis cum *ignorantia* stipata, *opinionēs*, conjecturas & ludicras speculationes secundum Hippocratis monitum in *Lege* pro fundamento habet; Hæc vero ultima, nimirum malitia, non modo ex omni foro eliminanda, sed tanto justiori severitate supprimenda & respuenda est. Obveniunt ejusmodi partim antipraxes, partim malitiosa tentamina & experimenta, in diversa Medica & domestica tractatione *Fetus in utero*, quem modo superflua & scrupulosa Medicina roborare & confirmare, communiter vero cum irritis plane auxiliis solet, ut loco confortationis legitimæ graves enervationes & debilitationes producantur & in hoc passu saltus extra Choream committatur, aut loco roborationis inconsultæ commotiones per crassam ignorantiam inducantur & concitentur, quibus tenerior adhuc scetus plane ex utero rejicitur, ut loco auxilii notorium tale nocumentum excitetur & pro excusatione hujus finistri eventus dehinc Comicum illud *Terentii* allegetur: *Mulier fecit! Mirandum ne id est? Censente posse ullam reperire mulierem, quæ careat culpa?* Et ita scæminis omnis culpa tribuatur, quæ quandoque etiam innocentes sunt, & passivæ magis considerandæ, quam activæ. Et quamvis

vis hæc aborruſ concitatio reſpectu intentionis Medici non ſemper directæ aut deliberata appellari queat, at- tamen in conſideratione adminiculorum ſuſpectorum adhibitorum directæ promotio abortus vocari poteſt; Quin imo occurrunt præterea in communi vita non- nunquam ejusmodi directæ ſimpliciter nuncupandæ abortus provocationes, quæ quidem per opinionem neceſſariæ reputari poſſunt, attamen vix gravi aliquo periculo & nocumento vacant, & eo ipſo etiam extra Choream ſaltatur; ubi mulier a fœtu, qui retineri ultro non debet, liberanda æſtimatur, ſed tunc in deterius ma- lum & periculum conjicitur. *Conf. Camerarius Syllog. Memo- rab. Cent. XI. partic. 39. Caſp. Rejes Camp. Elyſ. Qv. 51.* Tanto magis vero exſecrandum & malitioſum illud eſt tenta- men, quo fœus integer, legitimus, nulla labe præditus, modo circumſpecte tractandus, nefande exturbatur, om- nique vi ac audacia excluditur. Placuit itaque nobis im- præſentiarum ex aliis ejusmodi Schematibus, ſaltum ex- tra Choream designantibus, hanc ultimam conſidera- tionem eligere, & peculiari aliquo ſpecimine explica- re. Acturi propterea **DE ABORTUS NOXIA ET NEFANDA PROMOTIONE**, ut partim in Medicina, partim in Lege divina æque ac civili pa- teſcat, quid juſtum aut injuſtum ſit & occurrat in e- juſmodi negotio, & quouſque ignorantia excluſio & malitiæ ſuppreſſio & punitio extendenda ſit atque ur- genda. Faxit Divina clementia, ut hoc negotium ad vota ſuccedat, & uſum tam in Medicina, quam reliqua vita humana, certum æque atque dignum promittat & exhibeat.

§. I.

DUm Thema nostræ Tractationis duplicem sensum & scopum continet, necessarium erit, ut in limine clarius nos explicemus, quid primo per *noxiam*, deinde etiam *nefandam Abortus promotionem* denotemus & intelligamus; In primo itaque sensu declarabimus, quomodo nonnunquam, neque ita raro *fœtus*, in justo & legitimo matrimonio conceptus, partim *ex culpa matris* gravidæ, partim *ex causa & negligentia*, vel *Medica*, vel illam *æmulante*, noxie & periculose ad *immaturam* exclusionem commoveri & promoveri queat, qui tamen prudenter & circumspecte tractatus adhuc *conservari* potuerit, & quomodo non modo respectu *consecutionum* in vitali œconomia promotio talis *noxia* evadat, sed & respectu *famæ*, *conscientiæ* & scientiæ *Medicæ suspecta*, abominabilis & eo ipso *noxia* existat. Ut dehinc ejusmodi inconsulta & prava tentamina practica tanto curatius evitari & tot sinistri & delesterii eventus solerter, prudenter & debite, præcaveri queant; Erit itaque prima hæc explicatio magis *Medica* i. e. Medico scopo propius conducibilis. In altero sensu *directam* illam malitiosam, *inhumanam*, crudelem & nefandam *fœtus* exturbationem *historice, physice & Medico-Theoretice* proponemus, quomodo nimirum in hoc casu tenerior adhuc *fœtus* quavis vi & audacia cum *intentione* i. e. cum pravis iniquis, totique humanitati in hoc passu contrariantibus respectibus, usibus, remediis & regiminibus ad exclusionem præcipitetur, impellatur & urgeatur, ut & quæ *principales* circumstantiæ in hac historia facti attendendæ sint & denique qualem usum, respectum & indicationem hæc consideratio partim in *Medicinam*, partim etiam *Jurisprudentiam* conferat & deponat.

§. II.

Non placet jam circa *appellationem* abortus grammaticis aut criticis inutilibus, contemplationibus indulgere, neque

neque cum *Nono Marcello, Diterico, Barthio* abortus & abortus differentiam recoquere & prosequi, sed simplicius per abortum *immaturam fœtus imperfecti exclusionem* denotare, qui adhuc sub corporis sui successivo incremento & formatione constitutus fuit, in quo vero præsentī nulla legitima necessitas exclusionis talis præstandæ subest; Secundum hunc sensum minus proprie septimestris aut octimestris partus, etiamsi fœtus emortuus sit, abortus appellari debet, ut quidam alias voluit *Aetius*. Neque etiam distincte, directe & proprie fœtus mortui exclusio abortus appellari potest, ut ex autoritate *Hippocratis, Andreas Laurentius* voluit; sed infert abortus vi vocis suæ hanc interpretationem, quando fœtus proxime *ab ortu suo*, in primis suis rudimentis nondum perfectus, & motu illo locali voluntario nondum perfecte præditus, excluditur, quo consentit *Paulus Zachias*, consentiente quantisper *Fernelio, Altomaro, Bonetto & Mauriceau*; Vel quando fœtus ab ortu vitalitatis suæ legitimæ per temerariam exclusionem distrahitur; Ubi contra pro meliori distinctione fœtus vel adhuc vivi post quintum mensem exclusio facta, partus præmaturus; Vel mortui exturbatio, partus fœtus mortui, ad differentiam abortus nuncupari potest; Et quamvis hinc inde impropriæ tales significationes apud *Alphonsum a Caranza* occurrant, nullo modo vero genuinum & distinctum sensum abortus exhaustiunt; Unde rectius abortum a primo gestionis mense usque ad & in quintum fieri asserimus, sicuti quovis mense fœtum excludi eoque abortum concitari posse asseruit *Kerkringius in Osteogenia fœtuum*. Reliquas vero exclusiones ut plurimum præmaturum partum (cum abortus plane immaturum involvat) sistere affirmamus, quoniam vero ex hac multiplici crisi nullum notatu dignum acumen aut commodum expectandum est, merito illam missam facimus.

§. III.

Potest interim adhuc in nostrum censum vocari suspecta,

Est, imo quandoque noxia *fœtus mortui* promotio ad *exclusionem*, quam considerationem etiam, sed magis *secundario* loco, quia ad propositum nostrum proprie non pertinet, tanquam *gratis* allegare & connectere placet. Unde *primo* loco *indirectam* illam abortus promotionem sub spe & intentione *confortandi* *fœtus medico* consilio & auxilio succedentem & inductam explicabimus, & in hac tractatione *principales* animadversiones & circumstantias *historicas* & *therapeuticas* annotabimus, nocumenta vero exinde emergentia significabimus, & quale ex hac tractatione commodum in *Medicam* scientiam & experientiam redundet, dextre edocebimus. Deinde & quidem *secundo* loco *fœtus mortui* inopportunam, noxiam & inconvenientem prosecutionem describemus: *Tertio* denique *nefandas* plane, iniquas & malitiosas *abortus concitationes* deducemus.

§. IV.

Divinum est præceptum & irresolubile ac prævalidum privilegium: *Crescite & multiplicamini*: Quo propagatio sobolis a summo humanarum rerum arbitro benignissime inaugurata est, ut homo ab homine generetur, propagetur & sub divina benedictione & concessione gens humana multiplicetur, quæ in vasto mundi spatio inferiores creaturas regere & in usum suum legitimum justum ac licitum convertere debeat, secundum illud divinum mandatum *Genes. I. v. 28. 29. & 30.* Quemadmodum vero miserrimus Protoplastorum lapsus in inveniendis, tractandis, regendis & applicandis rebus, multas inæqualitates, errores, confusiones & anomalias introduxit; Ita certe successive in hoc negotio gestandi, regendi, præmuniendi & fovendi *fœtus* in utero variæ inscitæ, negligentæ, imo malitiæ invaluerunt, ut loco debiti regiminis, multæ inconvenientes tractationes passim adhibeantur eoque ipso haud facile excusandum facinus committatur, dum ordo & voluntas sapientissimi Creatoris per pravas hominum inventiones & tentamina negligitur, transgressionem violatur & propter

ea

ea multi noxii & contrarii eventus concitantur & produ-
cuntur.

§. V.

Ex hisce perversis tentaminibus non infimum illud est, quando citra urgentem necessitatem & utilitatem tenerior in utero foetus *remediis* ambiguis *confortantibus* & roborantibus urgetur & afficitur, ut loco *præmeditatae* roborationis & refectionis sensibiles *enervationes* introducantur & propterea ad immaturam *exclusionem* foetus ille misere promoveatur. Quamvis vero hi ausus ex aliqua *ignorantia*, sub *bona* quandoque *intentione* male succedant & exeant, ita tamen nullo modo hæc *inscitia* partim coram iustissimo Deo, partim etiam coram *hominibus*, conscientiae suæ magis prospicientibus & de hoc negotio *melius* instructis, *excusari* potest, sed tanto magis taxanda, *damnanda*, imo etiam punienda est, ut eo certius arduum hoc opus *æqualitati*, integritati & quantum fieri potest perfectioni suæ restituatur, hincque iusta talis hominum *multiplicatio* & propagatio convenienter & *debite* succedat. Placet propterea ejusmodi *errores* ex *ignorantia*, *negligentia* & *futilitate* profluentes paulo clarius depingere & annotare.

§. VI.

Occurrunt vero in communi Medica speculatione multiplices & præter *necessitatem* formatæ *phantasie* de *imbecillitate* foetus & laxa facultate *retentricæ* Uteri, quæ suppositiones tanto magis ab illis finguntur, qui vel frigida chimæ-
ræ & opinioni de spiritibus indulgent, vel a sana ratione multum aberrantibus scemineis terculamentis firmitus in-
hærent & assentiunt, ut, si vel gravidæ aliis, quam graviditatem *proprie* concernentibus & quandoque ex *personalibus* circumstantiis profluentibus pathematibus, tanto magis vero recurrentibus lipothymiis affligantur, accelerato & immaturo prognostico imbecillitas foetus accusetur, proptereaque multiplicia interna & externa medica vel medicinam olentia tormenta & medicamenta injungantur, & ad nauseam usque
B obtru-

obtrudantur, ex quibus deinde sensibile illud *formationis* negotium non leviter *turbatur*, sed notorie pervertitur & sufflaminatur, unde jam prudentiores foeminae harum circumstantiarum magis peritæ longe meliori prognostico affirmare solent, quod, quo *magis* sub hoc gestationis tempore *remedia* commendentur & *exhibeantur*, eo *magis* molesta & noxia *pathemata* provocentur & *insequantur*, ipsum vero *partum* *difficiliorem* exinde *futurum* rectissime denunciant. Eminent vero ex ejusmodi *suspectis* subsidiis seu instrumentis *remedia* interna spiritiosa, oleosa, calida, acris, aromatica, præter *necessitatem* offerri solita, ex quibus vero præcipue emergit famosus ille Balsamus aut Aqua Embryonum primæ & secundæ destillationis; Aut mixturæ spirituosæ, oleosæ, aliæque hujus furfuris, quo etiam pertinet confusa illa Aqua Vitæ Mulierum, nec non Volatilia cum vel sine oleis remixta, ipsa illa *semina calida* oleosa & ejusmodi *radices*, quales sunt: Zedoariæ, Galangæ, angelicæ, contrayervæ, aliæque acres; Costus, immodestus & inconveniens Cinnamomi & reliquorum *aromatum* usus, speciosæ illæ species aromaticæ simplices vel rosatæ, Cordiales, Diacinnamomi, Diacrocû, Diamargariti calidi & frigidi, diambrae, diamoschi &c. In hunc censum etiam pertinent *Adstringentia* passim in hoc statu commendari solita, ut & crocata, camphora (sicuti ex externa *camphoræ* accessione *abortus* concitationem peculiari observatione describit *Borellus*) sulphurea, myrrhata, quin imo confusa ejusmodi composita, mellita, valde dulcia, inconvenientem fermentationem cum biliosa saburra in intestinis & primis viis concitantia, multa theriacalia, *opiata*, aliæque, cum quibus omnibus plurimum formationis actus pessime impeditur, confunditur & annihilatur, de quibus merito primo loco dicendum nobis fuit.

§. VII.

Sicuti hæc talia famosa remedia multoties non modo *temere*, sed & *constanter* commendari, & in gravidis ex præmatura sapientia & vigilantia adhiberi solent, ita ejusdem census

sus

sus & dignitatis ex alio capite petita sunt consilia illa & auxilia cum quibus male iudicata illa læsio *facultatis retentricis* Uteri corrigenda urgetur, quæ communiter etiam *Antihysterica* audiunt & radices & herbas nervinas acriores spirituosas subtiles sulphureas & oleosas includunt, ut & semina talia & gummata, ex quibus eminet Afa foetida, quo referendum est anceps illud & sæpius fallax *Castoreum*, quod æque nonnunquam medica persuasione ac foemellis consultatricibus plenis buccis & sub promissione miraculosi adjuvamenti commendari & obtrudi solet, quo desuper pertinent Vinum illud matricale Sennerti, Aquæ refrigerantes, Spiritus artemisæ, matricariæ, pulegii, ut & Essentiæ tales, Tincturæ crocatæ, sulphuratæ, vitriolatæ, Elixiria uterina, P. P. oleosa, Species prædictæ, inutiles & steriles Feculæ, Trochisci de myrrha, Pilulæ de Castoreo & foetidæ, Laudanum uterinum, Adstringentia omnia, quæ singula ejusdem efficaciam sunt, ut foetus formationem magis *impediant*, hanc ita dictam facultatem retentricem efficacius *ledant* & certius debilitent, eoque ipso *abortum* potius *promoveant*, quam *præoccupent*, cum quibus hinc inde in praxi Medica gravis error committi potest; quod in ipso eventu sese verificat.

§. VIII.

Neque hæc solum ut remedia incerta & plurimum noxia a nobis producantur, sed pertinent huc etiam *externa* illa adjuvamenta suspecta, quæ adeo jam invaluere, ut non modo pro *necessariis* reputentur, sed etiam si negligantur, pro maximo errore & flagitio declametur. Sunt vero talia partim *Unguenta* & *Linimenta*, quo etiam *Emplastra* & *Cerata* pertinent, partim etiam *Sacculi* & *Fomenta* ex oleosis, acrioribus, subtilioribus & nervinis parata, quæ honoratioribus & illis quibus non est curta suppellex, iunguntur, ubi neutiquam prætervidendum aut negligendum est illud problema historico-practicum. 1) Quod foemellæ *hisce instrumentis* utentes *facilius* non modo *abortiant*, sed *difficiliorem* insimul partum experiantur, quam illæ, quæ talia non adhibuerunt; 2) Cur *honoratio-*

res foemellæ facilius & sæpius abortiant, & difficilius pariant, non æque vero inferioris fortis, aut quæ rursus colere solent, foemellæ, quæ tamen sub laboriosis motibus & variis perversis corporis agitationibus multam facultatem retentricem (uti dici solet) in genere consumere solent, ut exinde etiam huic facultati retentrici non leve præjudicium de necessitate quadam supervenire deberet. Unde recte dixit Lindanus: foeminae gravida nunquam melius valent, quam quando nihil medicamentorum assumant. Tanto magis vero taxandæ sunt perversæ illæ Fomentationes & Suffumigia, quibus immediate Uterus per loca genitalia affici solet, & ex quibus per magnam quandam fallaciam Elenchi solidum aliquod adjumentum promittitur & expectatur, quæ tamen communius sensibilem illum motum, in & circa Uterum exerceri solitum, magis alterant, ac proinde principium huius motus ad exclusionem inconvenientis ejusmodi vaporis, simul vero etiam ipsius foetus sensibilius provocant. Quæ vero exclusio cur in omnibus illis, quibus ejusmodi externa adhibita fuere non obtingat, differenti sensibilitati personali adscribendum erit.

§. IX.

Huc etiam pertinet inconsultus ille & diffusus usus *Balnearum* vel simplicium, vel naturalium, vel cum herbis nervinis paratorum, quæ jam passim a *Foresto* & *Zacuto* in tali statu suspecta & periculosa declarantur, & quæ, utpote in genere, parum gravidis conferant, *plethoricis* vero & valde spongiosis plane nihil, ita communiter perperam adhibentur, tanto magis vero, quia partes magis relaxando motum legitimum enervant, neque imbecillitatem illam suspectam meliorant, imo cum Balnea talia ad impetuosiores commotiones facillime contribuant, eo ipso etiam foetus incremento præjudiciosa sunt, quin imo parum auxilii ex nervinarum specierum additamento expectandum erit, quarum subtiles substantiæ in aquam receptæ illicoque confluentes vix sufficienter intimiora corporis viscera penetrant, sed nonnisi superficiem illorum attingunt, quæ si concentratiores eoque subtilio-

tiliores essent, quales tamen sub æque interfluxione non sunt, intimiora corporis paulo facilius penetrarent, unde neque balnea talia tanti usus sunt, quanti hinc inde *Catachresticis* & per *Hyperbolen* commendari & declamari solent. Quin denique rarissime illa morbida *Uteri stricture* extimescenda est, ob quam forte fœtus expandi & formari commodè aut convenienter non queat, ut exinde huic debite generationis negotio aliquod incommodum immineret, & deinde abortus talis de necessitate veluti quadam insequi deberet, ita rarissime Balnea talia fructuose adhibentur, neque propterea tam late & longe commendanda & injungenda veniunt.

§. X.

Paucissimis etiã *Adstringentium* remediõrum reminiscimur, quæ pari certitudine ad abortus concitationem contribuant, interim hinc inde pro confortando fœtu imò præcavendo abortu commendari solent, sive usæ, sive terrea, sive alia calcaria, imò non raro etiã mineralia & vegetabilia sensibilibus constringentia, quasi per hæc fœtus mediantibus fecundinis utero firmitus affigi queat, a quo deinceps validius contineri debeat, cum tamen hæc remedia naturam eminus ad stricturem uteri inclinantem & fœtus exclusionem quandoque mitioribus motibus molientem ita instruant & disponant, ut vel motus tales strictorios in utero præsentius, activius & vehementius exercent, vel una cum adstrictorio & occlusorio effectu reliquas necessarias & utiles vitales *Secretiones* & *Excretiones* cohibeat & ex hac vitalis ordinis turbatione tanto magis ad abortum concitandum acceleret, sicuti talia remedia præcipue alvi successum impedire solent, qualem *constipationem* ad abortum disponere & disposuisse allegat *Hild. Cent. 6. Observ. 62.* Utpote cum quibus adstringentibus primam illam causam, ob quam in ejusmodi statum prolapsa est, ejicere & sese ab hoc incommodo liberare gestit; Unde merito inconsultum talem & temerarium *Adstringentium* usum ut suspectam depingimus; Hæc ipsa vero sicuti interno usu multoties sinistrum effectum largiuntur, ita non minus

externa applicatione dubie, incerte imo communiter noxie operantur, tanto magis vero, si sub indifferenti credulitate pro confortando Utero & continendo foetu confidentius adhibentur.

§. XI.

Quantam censuram *Opiata* aliaq; narcotica mereantur, quæ varie nonnunquam gravidis offerri solent, facile attenta experientia edocebit; Quamvis enim hæc nonnunquam sub speciosa *analepseos* inducendæ commendatione floreant, nihilominus hæc analepsis tam suspecta est, ut potius exinde legitimi & salutare motus & justum cæteroquin hoc foetus formandi negotium insigniter pervertatur, dum quidem intercurrentia quædam pathemata veluti vomitus molesti, cardiægiæ, capitis dolores, pathemata congestoria cito mitigantur, sed suspectæ illæ consecutiones *recurrentium* moliminum per alia loca evacuationem urgentium ex usu talium remediorum certius verificantur, ubi ejusmodi pathemata non æque statim foetui præjudiciosa, consopiantur quidem, sed longe deteriores effectus & successus infallibiliter provocantur. Unde narcotica talia stupefactoria si non directe & proxime, tamen indirecte & in successu ad abortum disponunt. Quin imo, etiamsi abortus ex aliis causis intervenientibus nonnunquam extimescendus veniat, semel quidem motus ejusmodi foetus exclusioni dicati per opiata retardari & consopiri possint, hi vero ex levissima alia causa tanto majori vehementia recurrunt, & longe deteriores eventus inferunt. Ceterum ejusmodi narcotica a *B. Ettmüllero* ad illas etiam causas *abortum* inducentes referuntur, primario quidem ex fundamentis experientiæ, quamvis alia connexionis & theoriæ argumenta proferat.

§. XII.

Non negligendæ a nobis sunt famosæ illæ *evacuationes*, quæ sub diversa mala applicatione cum nocumento abortum promovere solent, quamvis alibi etiam notorie abortum præoccupare, si legitime commendentur. Loquimur Pri-
mo

mo de *Venæ Sectione*, cum qua nonnunquam ex consilio Medico gravidis prospici solet, & quam *Fernelius*, *Rondeletius*, *Savonarola*, *Forestus*, *Frambesarius*, *Sennertus*, *Santorellus* & *Zacutus Lusitanus*, *Pazarolus*, *Grembsius* ad præoccupandum abortum non inelegantibus aut infirmis argumentis a priori & posteriori instructi commendant, quo etiam pertinent observationes *Sommeri* in *A. N. C. Dec. 2. An. 3. obs. 104--5--6. Raygeri Dec. 1. An. 6. obs. 204*, quibus abortus per V. S. præoccupati sistuntur, imo occurrunt ejusmodi observationes, abortus successum ex neglecta V. S. significantes, ubi vix secure ad experientiam *Stalparti van der Weil* provocari & procedere decet, qui *Cent. obs. 65.* reminiscitur sceminae gravidæ, cui quadragesies ac novies vena secta est sine damno. Quæ V. S. cur nonnunquam male cedat, ex mala potius ordinatione contingere asserimus, utpote cum qua nonnunquam error, in *mensura, tempore, subiecto & pathematibus* vix excusandus committitur, ut propterea evacuatio talis non ex oraculo *Hippocratis*, aut *Altomari* penitus e therapia Medica eliminari debeat, cum jam abunde constet, quales V. S. *Hippocrates* in gravidis damnaverit, utpote quæ *largiorem* sanguinis eductionem inferentes, vix in gravidis nostratibus ullum locum obtinent, sed tanto certius sinistrum eventum conciliant. Ejusmodi itaque sanguinis ventilationes, quoniam multoties inopportune etiam, sine mala intentione, sed sub spe auxilii ferendi applicantur i. e. citra respectum *temporis, mensuræ, pathematum, necessitatis* & ipsius *subiecti*, ubi indifferenti tempore, tali etiam mensura in ipsa pathematum exacerbatorum statu commendantur, ita etiam mirum nullo modo esse debet, cur quandoque male cedant; In quo quidem negotio mediæ ætatis Medici admodum circumspecti fuere in inquirendo & annotando illo tempore in quo tanto minus V. S. fœtui noxia inferri queat, de qua re agit *Zac. Lus. Medic. Princ. Hist. l. 3. hist. 12.*

§. XIII.

Gravidæ, quæ communiter alvum segniorem imo sicciorem

ciorem gerunt, passim etiam ad hanc *excretionem* incongruis remediis promoventur, vel *stimulantibus*, vel *flatulentias* concitantibus, adeo, ut modo loco debitæ evacuationis *enormes* alvi fluxus concitentur, quos jam suo tempore *Hippocrates* ad abortum inferendum efficaces denunciavit *Secl. V. aph. 34. & 60.* sive sponte eveniant, tanto pejus si exstimulati fuerint, modo etiam *flatulentia* molestæ & suspectæ, imo atrocia & noxiâ *colica* mala provocentur, ex quibus ipsis iterato recurrentibus & vehementius insistentibus non alia nisi talis noxiâ *abortus* promotio enasci potest, quemadmodum *Schulzius* in *A. N. C. abortum ex usu Mannæ concitatum* allegavit, ex qua inconvenientes commotiones in primas vias introductæ, imo insuper noxiæ *flatulentia* in intestinis conciliatæ sunt, ut post hac hæc foetus exclusio secuta sit, quo loco certe minus securum est ejusmodi eventus innoxios exspectare velle, quorum recordantur in *A. N. C. Ledelius & Wedelius* & alibi etiam *Schenckius de gravidis ex Diarrhæa, Dysenteria & usu Drastringorum purgantium innoxie liberatis.* Interea cum in partibus inferioribus, tanto magis utero vicinis nulla talis stimulatio in gravidis locum habeat, reprehendenda omnino sunt ejusmodi tentamina; Quin sequuntur etiam ejusmodi temerariam evacuationem nonnunquam graves *Tenesmi*, de quibus *Hippocrates* dicit *Secl. VII. aph. 27. Si prægnanti Tenesmus superveniat, abortire facit*, id quod etiam *Lanzonius* confirmat in *A. N. C. Dec. 2. An. 10. Obs. 143. de abortu ex Tenesmo*, quos tenesmos etiam in gravidis *Forestus* taxat; Utpote vero hæc inconsultæ alvi exturbationes ejusmodi censuram incidunt, ita non minus illa remedia merito rejicienda veniunt, quæ ad *flatulentias* concitandas, tanto magis in foeminis, hac molestia alias usitatus afflictiis, inserviunt; Hæ enim *flatulentia intestinorum* (non enim loquimur pro præsentis de illa suspecta Veterum *uteri* flatulentia, quam *Avicenna* acriter reformidat) quantum damnum & molestias alias inferre soleant, docet accurata experientia, unde tanto gravius gravidas offendunt, ut facile istas abortus excipiat. Ceterum

tetum infelix talis *abortus* concitatio per *purgans* remedium in Hist. pract. allegatur a *Zittmanno* in *Medic. Forens. Cent. IV. Cas. 64. cum responso Facult. Med. Lips.*

§. XIV.

Prout *Gravida* præterea familiarissime *Plethorica* existunt, id quod vel ex ipso conspectu *turgidarum* venarum, per superficiem corporis discurrentium, patescit, quo merito accensenda est illa notabilis *distensio* venarum *uterinarum* sub in-
gravitatione, quæ adeo capaces reperiuntur, annotante *Graf. de mulier. orig. gener. dicat.* ut etiam digitus mediocris in earum capacitatem immitti queat; ita non certe minimus est error & noxius ausus, quando hæc plethora remediis supra recensitis *calidis* & volatilibus commovetur, ubi loco roborationis, molestæ & suspectæ ejusmodi sanguinis turgescutiones, oppletiones, infarctus, imo denique febriles commotiones, aut perfectæ tales febres acutæ, inflammatoriæ concitantur, in quibus facillime ejusmodi *foemina abortiunt*, docente ut experientia, ita ex illa *Hippocrate sect. V. aph. 30. & 55. A. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 24 Hild. Cent. IV. obs. 56. Foresto l. 28. Obs. 67. in Schol.* Et quamvis hæc circumstantia iterum ex observationibus practicis exceptionem aliquam admittat, qua gravidæ possint allegari, quibus sub febrium invasione & decursu nullus abortus contigit, sicuti *D. D. Præsidis* cognita est Nobilis quædam mulier, quæ gravida tertiana corripiebatur, qua per integrum mensem laboravit, ex hac vero male tractata in acutam vehementem incidit, ex qua vero etiam sub divina gratia & benedictione sine abortus consecutione evasit, & post decursum trium mensium filium sanum & integrum peperit; Nihilominus ejusmodi *infrequentioribus* eventibus non secure aut generaliter confidendum est, sed a familiari noxio tali exitu argumentando, prudenter & circumspecte secundum scientiæ & conscientiæ justum dictamen versandum & procedendum est; Allegarunt ejusmodi *abortus* consecutionem ex *continua febre in tertianam* transmutata *Barthol. Hist. Anat. Cent. 3. hist. l. & Schenkius l. 4. de gravidis.*

Merito insuper atro carbone denotandæ sunt improvi-
dæ *Februm suppressiones* & temerariæ ac præmaturæ cohibi-
tiones in gravidis, quibus optime prospici & succurri posse
per ejusmodi perversam methodum perperam creditur & pro-
mittitur, sub sterili illa persuasione & fallaci circumspeditione
retinendi & conservandi foetum, ex quo vero tentamine gra-
vidæ in alia ardua *pericula* & labes *propri* sui corporis conji-
ciuntur, ut dehinc Natura pro ejiciendo *peregrino* corpore,
ut *suo corpori* tanto magis prospicere queat, laboriosa sit &
totidem intenta; Quinimo posset quidem *nonnunquam* fœ-
tus talis conservari, etiamsi gravidæ ejusmodi transitorio tali
morbo correptæ fuerint, modo hæc *suspecta* consilia & auxi-
lia nunquam adhibita & applicata fuissent, ut in fine denique
natura matris per *malam* medicationem in ejusmodi abortum
conjiciatur & seducatur. Quo pertinent illi perversi assensus
medici, quando foeminæ gravidæ sibi imaginantur & persua-
dere solent, quasi *calculi* molestæ & obrutæ essent, cui per-
suasione temere & inconsiderate auscultari, ac remedia con-
tra calculum adhibere velle, (quæ communissime diuretica
sunt i.e. vias urinarias stimulantia,) idem est, ac ejusmodi
subiecta ad abortum noxium disponere & provocare; Hinc
etiam talia remedia, per sensibilem stimulationem operantia,
in gravidis foeminis merito a peritis Practicis condemnantur,
tanto magis, quia alias veræ *nephriticæ* foeminæ gravidæ ad
abortum inclinant, annotante *Mauriceau l. 1. c. 13.* & *Panarolo*
Pentecoste 3. obs. 281; Unde non mirum est, si *stimulantibus* e-
jusmodi remediis ultro urgeantur, quando perfectæ nephri-
ticæ sunt, aut quando temere ejusmodi remediis offenduntur,
ut tanto facilius *abortus* insequatur. Quemadmodum deni-
que *inflammationes* internæ gravidis valde noxiæ esse solent,
tanto magis si ipsum uterum offendant, quales inflammato-
rias & erysipelaceas invasiones jam *Hippocrates* tali sensu *fu-
nestas* prædicavit *Secl. V. aph. 43.* Ita si *inflammationes, erysipe-
lata* aut *phlegmones* insignes, quæ in *externis* corporis par-
tibus

tibus occurrunt, per malam medicationem *repellantur* non-nisi proximam causam & occasionem ad *abortum* contribuunt; Unde in hisce etiam circumstantiis circumspectionem & attentionem commendamus.

§. XVI.

Hucusque multiplices causas recensuimus, & talia *media*, cum quibus noxie *abortus* concitari potest & solet, quæ sicuti teneriori adhuc foetui vim inferunt, ita ex horum consiliorum & ausuum improvida & inconsiderata applicatione foetus jam *vitalis*, ut communiter dicitur, i. e. motu *locali* præditus, quem communiter *animatum* appellare assolent, vita sua & præsentī integritate privari & ad præmaturam exclusionem promoveri potest, quas occasiones etiam latius descripsit *Zac. Lusit. Medic. Princ. hist. l. 5. obs. 3. quæst. 3.* Unde sufficere paucis allegasse, quod *talia* medicamina foetui ita dicto *vivo* quam maxime etiam præjudiciosa & *noxia* sint: Cum vero propositum nostrum non urgeat, ut in hac ultima materia describenda latius discurremus, ita hic subsistimus, neque æque mens nostra est omnes abortus causas ex instituto describere, sed illas potius explicandas suscepimus, quæ ex *imperitia* & *negligentia* primo loco *medica* profluere, & passim etiam emergere solent, unde jam secundo loco descendimus ad illas principales *causas*, occasiones & aberrationes, quæ ab ipsis *fæminis* præbentur & committuntur, non quidem semper directe & *ex intentione* pro abortu concitando, sed ex *negligentia* & minus circumspecta animi & corporis sui moderatione & regimine; Quapropter ex ejusmodi causis etiam *potiores* & *familiariores* recensitæ sufficient.

§. XVII.

Quantum vero valeant ad *immutandos* consuetos vitales motus *Animi pathemata*, valido aliquo documento contra illam mechanicam superfluum speculationem & necessitatem quotidiana experientia edocet, quippe quæ commotiones tanto certius in *gravidis* efficaces deprehenduntur, quanto frequentius ex ira, præcipue non satiata, terrore, de-

siderio immodico, curis & ærumnis multiplices abortus occurrere solent, ex quibus illæ, quæ alias ad illud patheticarum commotionum exercitium sensibilibiter & præcipitanter inclinant, tanto certius *abactionem* talem experiuntur, quo alias in *motibus* suis disponendis, gerendis & dirigendis valde *sensibiles* existunt; Unde sane nulla causa *presentioris* & numerosioris efficacix pro concitando abortu, quam hæc ipsa, occurrit, ut tanto magis in sensibilibus fœminis ejusmodi occasiones & commotiones evitandæ, præoccupandæ & interdiciendæ veniant. Non infimi etiam census in hac classe sunt illæ commotiones patheticæ cum *immoderatis desideriis* succedentes, quibus fœminæ varia *absurda* comedenda seligunt, sollicitant, imo anxie ac laboriose inquirunt & exclamant; Ejusmodi stolidi *appetitus*, vix rationaliter a pravo illo & corrupto *fermento* & acido stimulante in Ventriculo deduci possunt, cum in omnibus reliquis fœminis, sub gestatione fœtus cruda diæta utentibus, familiare hoc accidens esse debeat, quod tamen eventui & quotidianæ experientix numerosissime & quam maxime contrariatur, tanto magis in magna turba plebejarum & rusticarum gravidarum; sed quoniam illi appetitus in *illis* fœminis communissime occurrere solent, quæ alias in desiderio & appetitu suo *lepidæ, delicatæ, inconstantes, aberrantes & pertinaces* esse solent, ita merito Picam talem & Malaciam pravis *desideriis* & *patheticis motibus* annumeramus, ex quibus non modo propter deglutita absurda, sicuti vitales functiones plurimum in genere turbantur, ita hoc sensibile negotium gestandi & fovendi fœtus impeditur & confunditur, exinde etiam abortus concitatur, sed etiam quia hi appetitus ex pravis & *perversis moribus*, intentionibus & pathematibus profluunt, tanto facilius ejusmodi *exclusio* acceleratur, quam nihil promptius, ut modo diximus, quam animi commotiones sensibiles & tenaces concitare & procurare possunt: descripsit ejusmodi noxam fœtui ex Pica illatam *Riedlinus A. N. C. Dec. 3. An. 5. & 6. obs. 128.*

Secundo loco allegandæ veniunt illæ graves *aberrationes in regimine*, quo pertinent *inconsuetæ, subitanæ & sensibiles mutationes caloris & frigoris*, quas jam suis temporibus *Hippocrates, Massarius, Primerosius & Jonstonius* reprehenderunt, utpote quibus solennes secretiones & excretiones reliqui etiam motus *vitales* tanto magis in *sensibilibioribus* subiectis insigniter *turbantur*, ut sub hac *motuum & humorum* concitatione, impulsione & retropulsione Natura ad temerarium hoc tentamen inique provocetur. Huc etiam pertinent inconvenientes *gracilitatem & formositatem* corporis affectantes *stricturæ, compressiones & ligaturæ* abdominis & lumborum, quas *Mercurialis l. de M. M.* notanter recenset, non minus etiam fortes corporis commotiones per *saltationes, ponderum elevationes & gestationes* aut alios labores, partium immodicas *distensiones* inferentes; quo insuper illas *internas* humorum commotiones per *inebriationes* in dissolutis fœminis introduci solitas referimus, quas vero species singulas ex aliis ad nauseam repetere inconveniens esse reputamus. Hoc vero loco adhuc quam maxime attendendam commendamus *Plethoræ* rationem, utpote quæ post *animi pathemata* proinde non modo ad *abortum* subeundum disponere, sed & illum plane sub certis circumstantiis introducere solet, id quod jam ex antiquissimis annotavit *Galenus*, quando nimirum sub ejusmodi perversis & negligentioribus *regiminibus* aliisque pravis *tentaminibus* indiscretim & inconsiderate plethora hæc commovetur, ut non rarum sit, ob plethoram talem semper conservatam in una fœmina *plures* abortus insecutos esse & vidisse, quos tamen imposterum prudens, tempestitiva & *circumspecta* sanguinis ventilatio præoccupavit, cujus dignissimæ & in praxi medica utilissimæ circumstantiæ jam uberrimam mentionem fecit *Magnif. D. D. Stablius in Disp. de Abortu & Fœtu mortuo*. Propterea etiam invalescere solent illi abortus *habituales* statò ordine & tempore recurrentes, quales recursus in prælaudata *Dis-*

sertatione allegantur; Hujusmodi abortus certo tempore & septimana recurrentis historiam practicam lectu dignam profert *Clauderus* in *A. N. C. Dec. 2. A. 7. obs. 148.* conf. *Panarolus* in *Pentecoste 1. obs. 10. de Muliere quinto Mense semper abortita, V. Sine præservata. Amatus Cent. 6. cur. 50. Mercurial. tom. 1. conf. 57. Zecchius conf. 94.* Tanto facilius vero talis *plethora* ad abortum *promovere* non modo potest, sed quod maximum est, etiam passim solet, quando alias ejusmodi *foemellæ largior* menstruum fluxum expertæ sunt, aut *artificialium* sanguinis educationum administrationibus sese hinc inde *addixerunt*, quæ tamen sub hoc graviditatis statu, menstruo præprimis hoc fluxu restitante, incuriosius *negliguntur*, nihil insuper *dieta* immutatur, sed plena & frequens conservatur, præterea etiam *sedentaria* ac otiosa vita multipliciter concurrunt, ut dehinc tanto magis talis *plethora* colligatur, quæ denique præcipue in *sensibilibus* gravidis tanto citius & facilius *alterari*, & sub tali *socia* matris & foetus sensibilitate noxia existere solet.

§. XIX.

Sicuti variæ ejusmodi inconsultæ *commotiones* abortum concitare & *promovere* solent, ita non minus ipsa nimia Quies & otiosa vita, (quæ communissime diuturnas abdominis *compressiones* sub gravidarum desidia inferre solet) eundem procurare & producere hucusque suevit; Prout inter alios *Schenkius l. 4. obs. medic. de Gravidis, tit. abortus ex nimia quiete* reminiscitur; Hæc enim *sedentaria* vita ut non solum ad *plethoræ* genesin facile & multum contribuit, ita præterea ad *spissitudinem* molestant & suspectam sanguinis conciliandam apte satisfacit, quæ deinceps *progressivo* vitali motui non leve offendiculum & *impedimentum* inferre solet, ut nonnunquam Natura pro *exoneranda* hac molesta quantitate & pro *corrigenda* insimul spissitudine ad excretionem sanguinis menstruam consentiat & contendat, insuper vero etiam foetum, tanto magis, si adhuc tenerior existat & motibus facile obediat, excludat, tanto magis vero, quod iterum & non superficialiter notandum, sub ejusmodi otiosa & sedentaria vita abdo-

abdomen, eo ipso vero etiam uterus moleste comprimatur, ut in hujus sufficienti *expansione* impedita & destituta Natura necessario *hospitem* suum propter *capacis* & congrui spatii defectum exturbare debeat. *Immoderatus* denique *motus* corporis huic quieti oppositus ad immodestas sanguinis *commotiones* sufficit, quæ vero in gravidis plethoricis sensibilibus, excretionibus sanguinis largioribus *adsuetis*, ut plurimum noxiæ & præjudiciosæ sunt. Et hæ principales sunt causæ & occasiones, quibus ex sua parte gravidæ quandoque per *negligentiam*, immodestiam & *imprudentiam* abortum promoveri passim solent. Quales potiores causas etiam alibi collegit *Crato Consil. Medicin. Consil. 352.*

§. XX.

Quemadmodum vero omnis ignorantia, negligentia & temeritas sub *errorum* titulo comprehenduntur, ita etiam merito sub *pæna* stant, qua partim *artifex* minus circumspectus & audaculus, partim etiam *fæmina* improvida & negligens affici debent, ita sane minime in rebus, *vitam* hominis concernentibus, ignorantia rationalem excusationem admittit, & quamvis Medicus hoc delictum, nimirum exturbationem foetus, neve *velit*, neve *intendat*, sed potius bono animo ejusdem *conservationi* inhæreat & propterea non in pœnam *consentire* videatur, attamen vix inultus hic error auferri potest (dum ex aliqua temeritate profluit) quamvis non æque corporali pœna puniendus existat, cum præter voluntatem commissus fuerit, ut tali ratione justa aliqua & *conveniens* pœna, circumspeditionem, attentionem, omnis experimentandi libidinis excussionem in rebus dubiis & incertis abstractionem inculcet, edoceat & conciliet, cum contra ubi nulla *pæna* ibi nullus *metus* occurrat; Exinde enim invaluit illud opprobrium, quod omne temerarium homicidium capitalem pœnam inferat, medicis vero concessum sit impune occidere, quod etiam h. l. valet, ubi cum incertis ejusmodi remediis & consiliis abortus promovetur, ut nihilominus talis artifex non propter *intentionem*, sed propter malam *inventionem*

tionem culpandus sit & iustitiam ac pœnam mereatur. Quo certe referendus esset textus ille *ſcitorum* l. 38. ff. de pœnis §. 5. *Qui abortionis aut amatorium poculum dant & si dolo non faciant, tamen, quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam amissa parte honorum relegantur; Quodsi vero mulier aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur.* Ubi hic textus non æque de poculo per intentionem ad abortum concitandum oblato loquitur, sed in hac oblatione dolum excusat, i. e. malam illam intentionem & voluntatem; interim emphatice ad malum exemplum respicit, adeoque tunc demum pœnam dictitat; ita posset etiam hic textus in illos quadrare, qui per ignorantiam & negligentiam sine dolo alia remedia offerunt, ex quibus tamen abortus sub individualibus circumstantiis oritur, ut hoc sensu etiam poculum abortionis nuncupari queat, id quod etiam dehinc eventus testatur, ubi merito exulant illæ excusationes: Ich hätte es nicht gedacht! Es war nicht also meine Meinung; sed germana & sincera veritas respondet: Versehen ist auch verspielt; unde omnis talis negligentia pœnam meretur, quamvis non corporalis secundum *ſcitorum* mentem esse possit *Vid. Leg. de Rerum & Verb. signific. l. 6. Tit. 1. quæst. 2. num. 1.*

§. XXI.

Quinimo, cum artifices in tali medicatione & cum ejusmodi instrumentis absolute certi, securi & firmi esse haud queant, sed communiter recte dubii & suspicaces existant, ita si nihilominus sub tali incertitudine & titubatione ejusmodi consilia & auxilia applicant, eo ipso consentiunt in duplicem fidem & duplex etiam præmium; vel si res bene cedat, in gloriam & bonam existimationem obtinendam & *ſostrum* dignum acquirendum, vel si male exeat, in vituperium & ignominiam, quibus tamen deinceps quovis studio declinandis sedulo invigilant & prospiciunt; In ultima vero hac circumstantia tacite consentiunt in promeritam pœnam, secundum illud *ſcitorum*: *Qui consentiunt in delictum, consentiunt etiam in pœnam.*

pœnam; Quod vero Medicus utrumque attendat eoque consentiat, anxia nonnunquam expectatio Sostri, aut si res male cesserit, accelerata remotio & per multos tropos distracta excusatio attestantur. Neque solum malus artifex pœnam meretur, sed ipsæ etiam *fæminæ* improvidæ & negligentes, quæ abortum perpeffæ sunt, quibus quidem abortus nulla pœna est, sed quæ *propter* abortum puniendæ essent, ut imposterum pravos suos mores emendent & deponant, contra vero circumspēctiores & prudentiores evadant, omnes temeritates & negligentes tractationes circumspēcte evitent; ut ita tali ratione *fœtus* magis vindicandus sit, qui a matre hanc violentiam sustinuit, alias æque ejusmodi *fæminæ* (ubi nullus vindex & nulla pœna est,) nullam etiam culpam agnoscent; sed imposterum & circumspēctius versari, & pravas illas animi & corporis commotiones, *fœtui* maxime noxias, effugere & omittere discent. Quamvis vero ejusmodi *fæminæ* non æque perpetuo proæreticæ, cum ejusmodi malis moribus & regiminibus abortum urgeant, attamen propterea non penitus pœnam declinant aut excidunt, sed mitiorem justitiam & lenius judicium merentur & incidunt; Quicquid enim per *negligentiam* contingit, illud *erroneum* est, omnis vero talis *error* præsupponit *culpam*, omnis *culpa* meretur *pœnam*, aut ut *JCti* exprimunt: *Magna negligentia culpa est*; imo etiam alias magnam *negligentiam* pro *dolo* exprimunt, quamvis aliqui eundem non pro *vero*, sed *præsunto* explicent. Denique prout nonnunquam *Causidicus* judici vim faciens æque pœnam incidit & ære mulctatur, ita medicus pariter, qui negligenter aut temere *Naturæ*, tanquam motuum vitalium judici & gubernatori vim facit, pœna affici deberet, ut imposterum omnem immodestiam, negligentiam & ignorantiam, in causa alias integra bene regenda & defendenda, excutiat, aut causis & remediis dubiis non inhæreat, multo minus illa applicet, unde *consultius est, nihil consulere, quam male aut dubie consulere.*

§. XXII.

Sed placet ad scopum nostrum iterum revertere, & pro
D melio-

meliori ordine ac connexionione illas malas & *sinistras judica-*
tiones allegare, ex quibus deinde consilia talia & auxilia in-
 convenienter *indicantur* & incongrue etiam applicantur.
 Multoties enim perperam sibi persuadere solent artifices,
 quod *fœtus* in utero multiplicibus, imo quotidianis, *lesionibus*
 subjaceat aut affligatur, qui modo ad sensum antiqui concen-
 tus suspectam *intemperiem* frigidam, alias etiam calidam uteri
 accusare sciunt, quin etiam modo nimiam laxitatem, alibi ni-
 miam ejus structuram inculpare norunt, quibus speculatio-
 nibus, & infrequentioribus eventibus in vita humana occur-
 rere solitis dehinc acriter & austere inhærent, & sic inutili-
 bus & inconvenientibus magis curis invigilant, cum sane
 ex centum gravidis vix una aut altera occurrat, cui talis la-
 bes aut huic alia analogâ in utero vere obtingat; Unde cer-
 te peritus & rebus suis rationaliter consulens artifex ejus-
 modi *infrequentes* effectus in *quotidianam* experientiam trans-
 ferre & secundum illum rarum eventum cum ejusmodi re-
 mediis atoniam, frigiditatem aut caliditatem respicientibus
 ac corrigentibus luxuriari minime debet & solet; Non enim
 vel Pathologo, vel Therapeutæ confert inquirere, quid
 forte *fieri possit*, sed quid in communi vita inter nostrates
 præcipue aut illas nationes, ubi versatur, *fieri actu soleat*.
 Quapropter ejusmodi speculationes inconventes graviter
 communissime non solum possunt, sed tanto certius & effi-
 caciùs Medicum solent seducere, ut deinceps ejusmodi in-
 dicationibus *confortandi* Uteri temere assentiat & loco debi-
 ti auxilii non nisi grave nocumentum producat & inferat.
 Ejusdem furfuris conceptus ille diffusus est, de *debilitate na-*
turæ matris in defungendo hoc gestationis officio, ex qua
 falsa opinione omnia *pathemata* nonnunquam in gravidis oc-
 currentia *debili* naturæ adscribuntur, quæ tamen rectius *in-*
sueta & aversanti Naturæ debentur, quam deinceps *calidis*
 illis remediis *roborare* contendunt, sed eo ipso *anomalias* il-
 las concitant & provocant.

Non ultimæ existimationis est illa lepida conjectura & opinio de *sanguine menstruo* ejusque retentione sub ingravitatione & gestatione, quasi cum illo tot *impuritates, acrimoniae, fermenta, inquinamenta*, imo *venena* retineantur, quæ passim *stimulantem* suum noxium effectum exerentia, vomitus, flatulentias, colica tormina, hysterica pathemata, alvi turbas & commotiones, spasmos &c. producerent, quibus deinceps remediis edulcorantibus, evacuantibus, carminativis, antispasmodicis, sopientibus, cephalicis, nervinis, anti-epilepticis, acrioribus aut miscellaneis succurri passim & superflue solet, ut sub tanto *inconvenienti* & perverso talium remediorum usu Natura matris *in ordine* suo vitali graviter *pervertatur* & confundatur, & quæ cum *directione* suorum motuum præcipue etiam occupata esse debet, in tali statu non æque sufficienter *fœtui* suo prospicere potest, sed eundem demum præ *tædio* & fastidio impatienter *exturbat* & rejicit; Tanto ineptius vero tot confusæ uteri *obvifcationes* & *vapores* finguntur, & ex iisdem tot hysterica schemata & pathemata plebeja magis quam rationali medica concludendi ratione deducuntur, præterea remedia uterina, hystericae passioni vulgo dicata calida carminativa prodiga etiam manu obtruduntur, ex quibus postea commotiones in abdomine & circa uterum anomalice succedentes provocantur, ut propterea Natura matris ad excutiendum fœtum urgeatur & disponatur; Huc etiam pertinent illæ præter necessitatem formatæ *speculationes* de fœtu, (ut per primos menses adhuc *tenui*, ita etiam *debili*,) quæ hunc indiscretim *confortare*, confirmare & conservare suadent, cum in ejusmodi tempore natura matris æque ac fœtus *socia* aliqua *sensibilitate* gaudeat, & diversis aliis *moribus* ac persuasionibus ita dicendis libere *auscultet*, ut dehinc natura matris promptius & expeditius hunc fœtum excutiat, quippe qui ejusmodi motibus ut sensibilis & tenuis adhuc facile obtemperat & ultimam hanc exclusionem subit. Tanto dignioris

animadversionis hæc est circumstantia in fœminis *sensibilioribus & delicatioribus*, quibus jam *semel* talis abortus obtigit, quando in proxima ingravidatione *inconvenientes* ejusmodi medicationes & instrumenta talia adhibentur, ut de *novo* plurimum ex iisdem *abortus* talis iterum noxie concitetur & inducatur.

§. XXIV.

Gravis hic & tanto magis culpandus *error* est, quando fœminæ, quæ jam *semel* abortum perpessæ sunt proximo imprægnationis tempore cum *ejusmodi* remediis uterinis confortantibus & acrioribus analepticis tractantur, quibus cum natura ita *impellitur*, ut denuo fœtum hucusque conservatum tanto promptioribus motibus expellat, eosdemque impetus cum gravi *hæmorrhagia* obfirmet, ut imposterus & tanto difficilius cum temperatissimis consiliis & maxima circumspectione motuum vehementiores progressiones mitigari queant, quo magis *per habitum* aliquem natura denuo conceptum fœtum impatienti aliqua audacia rejecit; Unde certe quandoque frustra & inconvenienter culpa in *Utero* aut *fœtu* inquiritur, quæ rectius *motibus* & hac *activitate* atque *sensibilitate* nature innitur, ut propterea nulla debilitatio aut effectus quispam præcipue talis, qualem descripsimus, accusari debeat, cum motus excedant, in *matre* gravida provocati & temere concitati. Incidit etiam hæc perversa & diffusa opinio de *imbecillitate fœtus* multoties in illa tempora, ubi fœtus jam localibus motibus præditus deprehenditur, qui si non perpetuo *æquabiles* contusorios & volutatorios motus exercet, sed per aliquot dies magis *quietus* delitescit, statim *debilis* aut ægrotationibus afflictus præsumitur, unde proximum refugium ad roborantia remedia instituitur, quæ multoties, imo communiter frustra & cum damno adhibentur, tanto magis, quia *non necessaria* sunt, quæ noxa tanto certior & præsentior est, quo magis *sensibilis plethorica* & ad *commotiones* subeundas facilis existit fœmina, imo quo copiosius & sub perversa methodo talia injunguntur.

§. XXV.

§. XXV.

Hinc ab experientia medica neutiquam abludit, quod ex confusa tali & incongrua tractatione foetus *vivus* antea, nunc *emoriatur*, quem ut mortuum & *adversum* deinceps sensibilis natura matris prosequitur; imo denique ut mortuum & *indignum* excludit; Quapropter prædicta consilia, instrumenta & regimina æque pro foetu vivo *enecando* & tunc demum ad exclusionem disponendo ac pro *abortu* concitando quadrant & satisfaciunt, unde in ejusmodi circumstantia omnino etiam circumspeditione uti confert, quando foetus *motibus* illis eminenter de *vita* testantibus gaudet. Noxia vero omni modo persæpe est talis abortus concitatio, quia non modo in sensibilibus subjectis cum magno periculo & *anomia* succedit, sed & graves & pessimas *consecutiones* ac vitalium functionum turbas in matre, abortum perpeffa, introducit, quare placet jam in ordine paucissimis potiora *phenomena* ad rem *medicam* pertinentia in *Historia* hujus abortus colligere & deinceps quantum sufficit per justas causas connectere, ut tanto magis perspicue patefcat, quid commodi ex hac notitia in artem medicam affluat & redundet.

§. XXVI.

Obtingit itaque abortus *junioribus* familiarius, ut *activioribus* ac *sensibilibus* fæminis, tanto magis insigniter *plethoricis* & diversis suæ plethoræ *commotionibus* adsuæ, quæ insuper *largas* & expeditas menstruas evacuationes experitæ sunt; tales fæminæ communiter etiam *animi* ad resolutiones & actiones *præsentioris*, præcipitis, vehementis, immorigeri & pertinacis existunt; incidit proinde usitatius *abortus* in illa *tempora*, quibus alias ejusmodi fæminæ fluxum suum *menstruum* secundum consuetum temporis decursum subire & experiri deberent, tanto magis si antea hic fluxus justum *recursus sui* tempus servavit, tales fæminæ, si proxime *abortus* instat, experiuntur primum in *lumbis* gravativum aliquem, ponderosum, *tensorium* ac molestum sensum, una cum animi *tædiosa*, torpida, morosa & fastidiosa affectione,

appetitus majori dejectione, *moralis* etiam rerum & occasionum intercurrentium, alias quidem acceptarum & gratarum, *aversione* & fastidio; *Mammæ*, quæ antea turgidiores & sufficienti naturali densitate præditæ fuere, nunc *laxiores* & pendulæ deprehenduntur, ex quibus etiam *Lac* imperfectum successive *emanat*, secundum illud monitum *Hippocratis Sect. V. aph. 52. & lib. Epid. 2. Sect. VI.* quæ vero circumstantia in illis gravidis observanda occurrit, quæ jam *vivum* i. e. locali motu præditum foetum gestant. *Lumbi* antea magis *extensi*, nunc *constricti* magis comparent; *Facies*, solito magis *pallida* & stricta conspiciuntur, *oculi* etiam præter solitum concavi delitescunt, *vires* in externo habitu *languent*, imò conqueruntur ejusmodi *fæminæ* de *gravitate* membrorum, maxime *femorum*, pedum & reliquorum artuum. Si foetus *nondum* vivus existit, *mammæ*, quæ antea successive *inturgescere* sueverunt, nunc iterum sub aliqua pendula laxitate *extenuantur*, secundum *Hipp. aph. 57. Sect. V.* In *abdomine* perferunt *pondus* molestum, quandoque ad latera *volutans*, quandoque oriuntur *inflationes* ventris incommodæ; *Abdomen*, quod antea in *altum* & antrorsum extensum fuit, nunc *pendulum*, *laxum*, *flaccidum* & squamosum deorsum inclinat; alternant nonnunquam ejusmodi molestiæ in abdomine cum *pressionibus*, *palpitationibus* & *angustationibus*; intercedunt *anxietates* citra notorias causas; corripit hinc inde ejusmodi *fæminas* *borripilatio* transitoria & intercurans, alternans cum *phlogosi* & *anxietate præcordiali*; Immutatus quandoque *calor* faciei ex *pallore* in roseum *ruborem*; *somnus* ut plurimum est *turbulentus* & inconstans, sub quo vero etiam horrida *insomnia* quandoque formantur. Affliguntur passim tales *fæminæ* capitis *vertiginosis* & *temulentis* sensationibus; fatiscit *motus* foetus in utero, quando antea vivus fuit, quin imò nonnunquam ita *anxie* evadunt ejusmodi *fæminæ*, ut faciles & pronæ sint in *lipothymias*, dicunt: Es wäre ihnen so weidlich umb das Herze; Quædam *tenesimis* intercurrentibus molestantur; si abortus ex nimia *violentia* oritur, convulsiones nonnunquam supervenisse

venisse *Aëtius* observavit, quæ vero adeo familiaris non occurrunt. Quandoque obtingunt inanes vomendi conatus cum nausea & cardialgia stipati; Intercedunt insuper in quibusdam palpitaciones cordis, quales circumstantiæ diversimode in gravidis antecedunt, donec tandem sanguis primo paululum parcius, successive vero largius & impetuosius ex genitalibus profluat, & sub multis pressoriis, strictoriis & tensoriis doloribus ipse fœtus exprimatur & rejiciatur, quamvis alias si fœtus mortuus tali ratione excluditur, primo aqua sanguine tincta loturæ carniū instar effluat, donec etiam in fine sincerus sanguis affatim excurrat. Quando itaque post factam conceptionem menses restitant, sub ejusmodi vero & prædictis circumstantiis recurrunt, non levis suspicio est subsequæntis & futuri abortus, quod indicium etiam antea citatus *Aëtius* tanquam palmarium ita dicendum pathognomonicum abortus si gnum annotavit; Et ita non æque plenarium assensum *Blegny in Zodiaco Gallico An. 2. Mens. Jul. obs. I.* meretur, quasi fluxus sanguinis ex Utero tali modo succedens innoxius esse possit, modo non ex ejusmodi vena contingat, quæ cum placenta uterina coheret, quod quidem plane reservatum & rarissimi eventus conspicuum est postulatum, multam cæteroquin limitationem inferens & Medicum peritum nullo modo certiorans.

§. XXVII.

Ex hac pathematum Syndrome & multitudine facile apparet, quam periculose, imo noxie abortus succedat, imo etiam non aliter, quam tam suspecte exeat, unde placet adhuc paucis de noxio exitu & consecutionibus periculosis ejusmodi abortus differere. Communissime vero inseparabilis ab abortu est magna, diuturna, impetuenta, larga, imo excedens hæmorrhagia ad lipothymias usque disponens & sub multis anomalicis motibus decurrens (observatio enim est illa *Aculuthi in A. N. C. Dec. 2. An. 4. Obs. 71. qua abortus omni lochiorum fluxu destitutus* exprimitur & describitur, qualis in reliqua communi experientia rarissimus esse solet) sub quo fluxu circa illas rupturas & superficiales uteri dilacerationes successive fungo-

fungosum quoddam concrementum *tunicaceum* generatur, quod illico etiam aliquandiu remanet, ex cujus præsentia Natura semper *occasionem* suspicit hanc hæmorrhagiam denuo ac repetitis vicibus *innovandi* atque impellendi, ut propterea sub multis inconvenientibus aliis concurrentibus motibus fœmina talis enormem sanguinis quantitatem profundat, donec tandem vel *cachecticus*, in humidioribus subiectis *hydropicus* aut *tympaniticus*, in siccioribus vero & strictioribus *hecticus* status insequatur, aut ex *primo* tali abortu fœminæ in illum pravum statum conjiciantur, ut facta *nova* conceptione denuo *novus* abortus facile succedat, cum quo *fungosa* talis epigenesis tanto acerbioribus motibus ejicitur, & ex quo *repetito* abortu ejusmodi fœminæ denique perfecte *sterilescunt*, in *turbas* menstrui fluxus prolabuntur, & tunc demum si antea ex ejusmodi incommodis evaserunt, plenarium *cachecticum*, *hydropicum* aut *hecticum* statum incidunt ac facile sub illo pereunt, ut nullum quandoque ferme consilium medicum supersit, quo dehinc miseræ ejusmodi fœminæ restitui queant. Ex quibus omnibus abunde constat, quam *noxie* abortus succedat & exeat, & qualia consecutaria ejusmodi fœtus exclusiones per ignorantiam & negligentiam concitatæ inferant aut concilient. Quæ noxa tanto magis verificatur, quando cum inconvenientibus medicaminibus abortus talis concitatus est.

§. XXVII.

Quomodo hæc, quæ huc usque in principalioribus circumstantiis hujus negotii dicta sunt, in *Pathologia* medica convenienter cohæreant, brevissimis etiam a nobis explicandum erit. Est itaque natura matris tanto magis gravidæ, de qua præcipue loquimur, quam maxime *sensibilis*, tanto magis quia non solum *suo* corpori in hoc extraordinario statu necessariis & *congruis* motibus prospicere debet, sed & hos suos motus ita *instruere*, ut *fœtus*, quem gestat, exinde præcipuum fructum, minime vero nocumentum aliquod capessere possit, unde sibi æquali dexteritate & convenientia ac
fœtui

foetui suo prospicere & indulgere debet, propterea etiam inquam in & cum motibus suis tanto magis sensibilis deprehenditur. Qui enim alias ex hominibus duplici arduo negotio in moralibus intentus esse debet, ille longe majori assiduitate, circumspeditione, vigilantia & sensibilitate operari solet, ita perinde in tam analogâ actione natura delicatius motus suos exercere solet; secundum hanc generaliore*m sensibilem* activitatem facilis est natura ad *motus* exercendos, imitandos & prosequendos, unde etiam tanto magis in sensibilibus subjectis, de quibus præcipuus nobis sermo est, *levissimum* stimulum sequi & *prosequi* solet, quippe quæ, cum in primis gestationis septimanis, imo mensibus *menstrui* sui fluxus adhuc proximius, intensius & *sensibilis* reminiscitur, adhuc *ambigit* inter *retentionem* & *excretionem* in genere, ad utramque vero admodum activa & sensibilis existit, tanto magis ad *excretionem*, quam ordinarie frequentius perficere & administrare solet & *suevit*, cum contra hæc foetus *retentio* non æque tam *solennis* sit & durabilis ac *menstrui* fluxus *successus*, qui in variis etiam *gravidis* a conceptionis factæ primitiis *aliquandiu* sine matris æque ac foetus detrimento continuat, cujus phænomeni penitiorem mentionem faciunt *Brassavola in Hipp. Sect. V. aph. 60. Rodericus a Castro, Schenkius, Solenander, Peblinus*, alique, & qui sub *lactatione* in diversis fæminis iterum succedit; ad *consuetos* itaque & magis solennes motus respiciens & *concludens* natura, magis ad *excretionem* inclinat, quam *retentionem*, unde subministrato levissimo stimulo, tanto facilius in *humorum* æque ac *partium* congruarum intensiorem & fortio*rem* commotionem *consentit*, & propterea ad *inferiora* magis loca motibus suis progreditur, aut proxime ad excretionem illico promovendas & prosequendas cooperatur & ita facile *abortum* format, qui tanto promptius succedit, quo *tenerior* adhuc est foetus, neque adeo *firmiter* utero cohæret, hinc etiam ille ipse constricto leviter utero tanto citius ab eo *avellitur*, & facta prompta avulsione, tanto expeditius denique *excluditur*.

Facillime itaque ad abortum disponunt remedia illa *calida* ad *spumefcentem* sanguinis commotionem contribuentia, cui ebullitioni spumefactoriæ tanto promptius natura cum *progressivi* & *tonici* motus intensione supervenit & demum tanto expeditius viribus pro præsentis satis valide instructa, imo cum *majori* activitate sensibili occupata ad excludendum foetum accelerat; Hinc etiam omnes illæ *occasiones* hanc commotionem *Sanguinis* inducentes & concitantes ad hunc eventum collineant, ex quibus palmarium locum suscipiunt *Animi pathemata*, tanto magis vero illa, quæ cum motibus magis ab *intra extrorsum* progrediuntur, ut sunt *Iracundia*, immoderata *desideria*, *voluptates venereæ*, imo etiam reliquæ *patheticæ* commotiones, in quibus anima in hoc negotio retinendi foetus *confunditur*, adeoque ad *primam* suam ideam formandæ & urgendæ *evacuationis* relabitur; Siquidem alias natura matris repentino *terrore* perculsa tanto magis sibi in hoc periculo consulens foetum *quantocyus* eiecit, ut sibi dehinc propius prospicere queat. Ejusmodi noxiæ abortus provocationes oriuntur subinde ex inopportuna & immodica sanguinis *eductione*, cui suo cum arbitrio & beneplacito natura libere non assentiens, tanto facilius cum illa proxime ad evacuationem seducitur, quam etiam multoties cum motibus suis *exturbatoris* prosequitur, tanto magis vero illis, cum quibus alias *consueto* more sanguinem per *menstruum* fluxum rejecit; Interim *congruæ* & convenienti sanguinis abundantis *eductioni* placidius *assentit*, ut cum tali *superflui* & molesti sanguinis subtractione eadem natura *sublevetur*, ne ipsamet hanc molestam abundantiam propriis ausibus, motibus & inventionibus imminuere debeat; in ultimo conamine persæpe in implicato hoc statu *mensura* *justa*, *ordo*, *tempus*, *necessitas* & *æqualitas* transcenditur, cum contra, quo convenientius natura tali cum depletionem sublevatur, eo magis huic opportuno & accepto auxilio auscultat & in eo insimul placide acquiescit; Quo plus vero præterea sanguis-

sanguinis subtrahitur, eo magis non modo foetus necessario alimento *destituitur*, ut natura matris jam sua sufficienti alimonia deficiens, hospitem suum *peregrinum* dimittere & excutere debeat, ni ipsimet hujus conservatio noxia evadat, cum *quod non habet sufficienter pro suo corpore, illud alteri dare neque potest, neque debet.*

§. XXX.

Ex quibus itaque fluit, nihil *temere* in gravidis nedum *negligenter* aut titubanter committendum, unde etiam neque *incertis* methodis & instrumentis inhærendum, sed potius maxime *circumspecte* versandum, tanto magis vero subsidia commoda & congrua ita *instruenda* esse, ne aliquo modo illam naturæ *sensibilitatem* offendere possint, aut intempestive *provocare*, imo prospiciendum est, ne aliæ quam naturæ *acceptæ* commotiones excitentur, neve in perversas *vias* natura seducantur, sed ita tanto curatius sensibilitati naturæ prospiciatur; quo loco etiam differenti *personali* sensibilitati invigilandum est, ne quidquam committatur, quod *individualibus* alicujus subjecti *moribus* contrariatur; Non enim ubique *abortus* ita reponi possunt, uti *Barthol. in hist. Anat. cent. 4. hist. 57.* recenset, sed qui semel commissus est secundum *explicationem* nostram, pessima consecutaria promittit & inducit. Placet tamen adhuc in hac tractatione ultimo annectere illa *facti* abortus *indicia*, quæ nonnunquam in *causa forensi* a Magistratu inquirenda commendantur, ex quibus suspecta femina abortus crimine quantisper argui queat. Quam fallax vero iudicium formari possit, quando hæc inquisitio non *tempestive* instituitur, explicarunt jam *Varandæus & Primerosius de affectibus mulierum*, ut & *Bohnius spec. 3. Medic. forens.* Quodsi vero *tempestive* hæc inquisitio successerit, *fluxus sanguinis* ex genitalibus, *apertura & hiatus* aliqualis interni orificii uteri, *mollities & relaxatio genitalium*, laxitas & *flacciditas* abdominis, *extenuatio* lumborum & mammarum, ut *indicia* talia annotanda erunt; Hæc vero signa non valent in tali abortu, qui breviter post *conceptionem* successit,

ubi citra aliquod indicium exigua *tunicacea* substantia cum sanguine menstruo profluit, quemadmodum *Schenkius* & *Kerkringius* abortum ovuli adhuc recenter in utero conservati allegare norunt, sicut & ipsi *D. D. Præsidi* ante aliquod tempus talis abortus fœminæ honestæ, quæ aliquoties antea peperit, conspiciendus oblatus est, ubi cum sanguine menstruo membranacea tunicacea substantia exclusa est, quæ non cum mola aut frusto retentæ placentæ uterinæ comparari potuit, sed quæ cavitatem aliquam sub hac tunicacea consistentia constituit, ex qua humor gelatinosus cum tenerioribus cohærentibus fibrillis effluxit quamprimum aperta fuit; Postulant itaque & præsupponunt prædicta indicia abortum ex *tertio*, *quarto* imo *quinto* mense succedentem, qualis inquisitio abortus locum proinde etiam habere solet, quando fœmina quædam *lucris* causa nonnunquam abortum *fingit*, de qua materia *vid. Paul. Zach. quæst. Medic. Leg. T. I. tit. 2. quæst. 9.* quibus ipsis in prima nostra propositione sufficienter pertractatis ad alia progrediendum nobis erit.

§. XXXI.

Placet adhuc paucis illam quæstionem *Medico . legalem* annectere & decidere, *an etiam* ex fundamentis artis Medicæ & rationalis indicationis *licitum sit, abortum in casu urgentis necessitatis promovere*, quæ quæstio tripartita propositione exponi potest. 1) *An etiam licitum sit ex principiis medicis abortum promovere*; 2) *si hoc licitum sit, quando & ubi conveniat*, 3) *quomodo* denique promoveri debeat; Quamvis enim nobis abunde constet dissensus *JCsorum & Medicorum* in hac materia, qui exquisita a *Paulo Zachia l. 6. tit. 1. qu. 7.* explicatur; non tamen inutile erit, aliquas paræneses annectere & quanta circumspectione opus sit in hoc negotio, monere & commendare. Commune est problema, si occurrat gravida, in qua ex rationis & experientiæ fundamentis vere colligi queat, quod fœtus præsens in præsentî statu *mortem* acceleret gravidæ, aut ubi gravida *morbo* aliquo sive *acuto* sive *alio* correpta ex fœtus præsentia necessario emori debeat, aut tamen
emori

emori queat, annon necessarium sit in hoc statu, ut mater per concitationem abortus salvetur (id quod sub certis circumstantiis concessit *Ammanus in Medic. Crit.*) Includunt autem ejusmodi problemata multa postulata, quæ tamen *rarissimi* eventus sunt aut *dubiæ* existentie, nimirum non quæstio esse debet, an gravida talis ex foetus præsentia & gestatione perire aut emori *possit*, (quantumvis in hac consideratione omnes gravidæ huic possibilitati subjectæ sunt, imo si nudis mechanicis respectibus inhærendum sit, etiam de *necessitate* quadam physico-mechanica perire *debeant*, cui tamen per speculationem inventæ necessitati *eventus* ipse in vita quotidiana rigide contradicit:) Sed adhuc magis stringens occurrit quæstio: *An etiam necessario vita fungi debeat?* Quæ sane quæstio difficillimæ, *implicatæ* imo *dubiæ* resolutionis est, non enim acuta febre correpta fœmina propterea vita privatur, quia *gravida* est, cum centum imo plures historię contrarietatem comprobent, neque etiam foetus præsentia *secretionis & excretionis* successum penitus aufert, qui nihilominus in febre, ubi suo corpori magis prospicere debet natura matris, continuari *potest*, imo tanto magis in hoc casu huic gravidæ naturæ *indulgendum* erit, si in salubritatem & corporis sui conservationem foetum suum quantisper *negligit*, cum ipsamet in periculo *sue vitæ* constituta sit & cum dexteritate ac vigilantia *sibi proximis* obligata existat, quem foetum dehinc ut vel mortuum, vel propter hoc periculum neglectum rite peracta febre aut *sponste* exturbabit, aut ad ejectionem quantisper admovebit, ut tunc demum medicus locum habeat dijudicandi, an sub *ejusmodi* statu & motibus naturæ *necessè* sit, talem foetum, quem natura ut *excludendum* prosequitur ad exclusionem promovere, ubi in ultimo hoc statu paulo *certius* dignoscere poterit, an foetus *retineri*, an vero *excludi* possit & debeat, cum altera illa & intempestiva suspicio admodum fallax & dubia sit, an nimirum propter foetus præsentiam mater gravida necessario in mortis periculum conjiciatur.

§. XXXII.

Ex hisce sequitur, quod in rebus ita *dubis nullo* modo temerarium quidquam committere debeat Medicus, tanto minus vero rationalis ars medica *ausum* talem admittit, cum, si etiam licitum esset, ut abortus sub ejusmodi circumstantiis promoveatur, *remedia*, quibus concitandus & procurandus esset, communissime *calida* sint & sub aliqua *equivocatione* subsistentia, quæ sanguinem fortiter *impellunt* aut motus *sinistre* provocant, quibus *affectus* ille, in quo periculose gravida pro præsentī decumbit, tanto certius *exacerbabitur*, ut propterea & mater & foetus simul pereat, neque tempus postulat aut præcepto occasio admittit in ejusmodi periculosis affectibus, ut artifex primum & quandoque satis diu foetus exclusioni inhæreat, sub quo conamine *morbus* ille matris nihilominus validius & *acerbius* continuabit, ut, si medicus nunc cum abortus concitatione occupatus sit, eo ipso simul *morbo* matris convenienter prospicere non queat, quia in utrisque hisce indicationibus communiter *contrarietas* occurrere solet, interea vero periculosus ille morbus *negligitur*, qui sub vehementibus illis inductis *motibus* foetum *prosequentibus* tanto periculosius progreditur & innidulabitur, ut demum nihilominus gravida succumbere debeat. Unde ex *dubia* tali causa nonnisi dubii ejusmodi effectus emergunt; quibus concitandis nullo modo conscientia suæ dextre prospiciens medicus invigilare & conniti debet; Infirma enim est illa disceptatio inter *foetum animatum & inanimatum*, secundum quam differentiam abortus provocatio in distinctis temporibus conceditur, cum enim foetus *propter animam suam* nunquam alterari aut offendi debeat, hic vero foetus nunquam *sine anima* existat, (nisi mortuus sit,) quæ alias in corporis subtilissima & tenerrima formatione æque tantæ existimationis est, ac quando foetum crassiori & locali motu regere inchoat, ita *nunquam* abortus talis concedendus est.

§. XXXIII.

Non vero placet jam latius tam ex rationis fundamentis, quam

quam effectibus commonstrare, quod foetus, quamdiu in utero legitime constitutus delitescit, nunquam *sine anima* sit; sed illud solum brevissimis h. l. affirmamus, quod nulla *conceptio* fieri possit, nisi anima *præsens* sit, & quod anima illa *rationalis* sit, *architecta* sui corporis; rationalem enim illam animam merito vocamus, neque in illam sterilem discretionem animarum consentimus, inter vegetativam, sensitivam & rationalem; unde etiam illud *Zieritzii* assertum incongruum existit, quo animam quidem in prima conceptione præsentem admittit, sed non nisi vegetativam; Vindicat vero hanc præsentiam animæ rationalis in primo conceptionis tempore *Zach L. ult. tit. I. num. 4.* vid. etiam *Ziegl. in Jur. Canon. ad Lancel.* Quamprimum itaque anima illa humana *præsens* est, eo tempore minime foetus offendendus est, *non enim faciendum est certum malum, ut eveniat incertum bonum*, adest vero illa anima consentiente adhuc *Scalig. & Themist.*, quando foetus *concipitur*, unde neque illo tempore temere & sinistre tractandus aut offendendus est; Imo neque corpus humanum (quod adhuc gratis addimus) *sine anima formari* potest, & ubi anima non est, ibi corpus tale non nascitur, unde dignitati nostræ assertionis nihil derogat, si *subtilioribus* motibus anima moveat & corpus ex primis rudimentis, (qui dignissimus est actus in tota humanitate occursans) formet, si *crassioribus* localibus motibus exercendis occupata sit; Ubique enim præsto est *anima*, ut adeo a ratione penitus abludat illud dictærium, quod animæ *præsentiam* tunc demum asserit & admittit, quando corpus *formatum* est; Si enim anima *deficit*, quodnam principium *formabit* corpus, & quidem tam *proportionate*, *eleganter* & *figurative*? Vix *necessitas* mechanica? Hæc enim si corpus formaret, unde formantur *monstra*, *nævi materni*, mures, glires aliaque animalia in utero materno? Neque illud famosum *seminium*, quod multi per specilla, microscopia & miraculosa ac oraculosa vitra vidisse gloriantur! cum hoc *seminium* se ipsum tam *eleganter* & *proportionate* formare haud poterit; cui *genesi* per rudem *expansionem* suppo-

sitæ,

fitæ, navi materni, assimilationes *lineamentorum* ad corpora & figuram parentum, destructiones & *deformationes* certorum artuum in foetu passim occurrentes, aliæque *monstruosæ* epigeneses valide contrariantur.

§. XXXIV.

Eliminarunt jam ex conscientiosa arte medica talem temerarium ausum *Hipp. in Jurejur. & Galenus de simpl. medic. fac.* Quin imo rejicit alias ejusmodi incertum & audacem actum bona conscientia, & ipsa insuper rationalis experientia contradicit *Celsi asserto*, quo melius factum esse judicat *anceps experiri remedium, quam nullum*, cui sana ratio imo sana peritia medica contrariatur, nunquam enim ars rationalis medica temerariis & *dubis* ausibus inquinanda est. Paulo alterius vero nervi est altera quæstio: *An plane non abortus successio promovenda sit*, i. e. an licitum sit, quando foetus servari non potest, & natura cum motibus suis *retentioni* foetus se se *opposuit*, imo jam remotioribus attamen pertinacibus conaminibus eundem prosequitur, insuper etiam tales motus instituit proximam foetus exclusionem concernentes, si præterea rationalia indicia supersunt propter prægressum aliquod animi pathema aut violentiam, aliamque efficacem causam jam aliqualem foetus divulsionem ab utero factam esse, an tum conveniat *naturam* sublevare & excretionem hujus foetus *promovere*? In cujus quæstionis resolutione *affirmativam* tuemur, modo antea prudenter omnes hæ circumstantiæ dijudicentur, an jam foetus ab utero *divulsus* sit & retineri non queat, cujus rei *inopinato* eveniens largus *fluxus* sanguinis ex utero, & concurrentes sensibiles & pertinaces motus *tensorii* & *strictorii* testimonium quoddam ut plurimum non fallax præbent. In tali itaque statu & conditione ex medici parte esse censemus, ut *naturam* matris, quantum fieri potest, prudenter & circumspecte in hac exclusionem *sublevet*, regat, disponat, eique *moderetur*, ne ipsa excessivis motibus actum talem prosequatur; Quæ decisio insuper prudenti medico *tempus* justum indicabit, quando nimirum

mirum conveniat exclusionem ejusmodi foetus promoveri. Alias vero temere & in rebus dubiis nunquam abortus concitandus est, quo loco placet pro consensu aliquo allegare verba *Alberici Gentilis*: *An hic malum certum probes, ipsam necem foetus propter bonum incertum? Quæ nuptura Domitiano erat, dum conceptum a se abigit, mortua; Malum certum admittes, ut vites incertum, nam incertum est semper, si morietur, non ita curata. v. pl. Dannhauer. in Theol. Consc. T. III. Disp. 12. §. 15.*

§. XXXV.

Quomodo vero denique hic abortus *facilitandus* sit, non placet latius explicare, quia hic labor propositum nostrum transcendit; displicet vero illa temere exercenda methodus (quavis convenienti tempore adhibita utilis etiam existat) quam proponunt *Guilelmus, van Solingen & Mauriceau*, utpote qui in quovis cruento Uteri profluvio in gravidis extractionem foetus ex utero commendant; Interim brevissimis, attamen dignissimis commendationibus methodum a *Magnif. D. D. Stahl* in prædict. diff. propositam seligimus, ut & maxime securam & efficaciter adhibendam commendamus, & ita etiam adhibitam vidimus, quinimo ipse *D. D. Præses* aliquoties expertus est; Quod si vero illa extrema *necessitas* urgeat, ubi foetus cum suis secundinis jam *avulsus* diutius in utero *restitat*, imo difficulter exprimitur, graves interim *hæmorrhagiæ* succedunt, adeo, ut fœmina in mortis discrimine versetur, præstat tunc *obstetricante* auxilio succurrere, & quantum fieri potest, si reliquæ circumstantiæ permittant, modeste foetum *extrahere*; cujus extractionis prædicti Autores Chirurgici medici mentionem fecerunt, de quo auxilio ejusque rationali usu egit *Bohnus* diff. de abort. salut. Omnia vero *pellentia* remedia hoc in passu *suspecta*, imo plurimum *noxia* deprehenduntur.

§. XXXVI.

Ne vero labor noster ultra metam excresecat, properandum nobis erit ad *alteram* Thematidis nostri *propositionem*, nimirum ad considerationem *Nefandæ Promotionis abortus*, quæ a sceleratis & malitiosis hominibus committi solet, utpote quæ homicidii species non modo Juri Naturæ, sed & reliquis legibus divi-

nis ac profanis quam maxime repugnat, quo tentamine omni crudelitate, foetus, qui conservari potuisset, omni violentia affligitur & exturbatur, de quo crimine recte loquitur *Tertullianus*: *Utero conceptum dum adhuc sanguis in homine delibatur, dissolvere non licet, homicidii festinatio est prohibere nasci, nec refert, natam quis eripiat animam aut nascentem disturbet, homo est, qui futurus est.* Profligatur vero foetus cum ejusmodi malitiosis & execrandis ausibus & instrumentis, præcipue *illo tempore*, quo adhuc *tenerior* existit, neque adeo *firmiter* utero cohæret, insimul etiam natura matris *facilius* ad exclusionem, *quam* retentionem ejusdem inclinatur; in hunc iniquum & scelestum finem adhibentur talia remedia, quæ vel in genere *massam sanguinis* vehementius *commovent*, naturam ad hanc *expulsionem* acriter concitant, aut partes *genitales* sensibilius afficiunt; ut propterea in iisdem vehementes ejusmodi motus *constrictorii* administrantur, sub quibus *divulsio* foetus facillime ab *utero* contingit, ut denique ipsa talis exclusio impetuosè insequatur; Estimulatur itaque natura duplici præcipue *commotione*, vel *interna*, vel *externa*, ex qua utraque malitiose adhibita tanto præsentius & vehementius hæc exclusio inducitur. Quadrant huc omnia superius tacta adminicula, ex quibus repetita & larga *sanguinis* subtractio, partium inferiorum *estimulatio*, uteri temeraria *compressio* & concussio, motus *immodesti* corporis, voluntariæ quandoque abdominis *concussiones*, aliæque violentiæ, ut & denique vehementes *commotiones emeticæ & cathartice*, quæ non infimum locum fuscipiunt.

§. XXXVII.

Ut multiplicia hæc sunt subsidia, quibus nefandè abortus concitari solet, ita etiam multoties *alternatim* adhibita occurrunt, ut tanto *certius* effectus ille malitiose intentus insequatur, ex quibus vero *instrumentis* quodlibet hujus *capacitatis* est, ut abortum inducat, qualia adminicula ex veteribus latiori catalogo describuntur ab *Avicenna* & *Aetio*, quo adhuc pertinet famosus ille *Gallorum Pulvis successione*. Quando vero foetus jam *vitali*, locali scilicet illo motu præditus est, tanto magis deinde hæc tentamina *multiplicato* usu inique adhibentur, ut antea *foetus* ille *vita* sua privetur & ita *occisus* demum *expellatur*,

tur, ubi nonnunquam malitiosum hoc negotium paulo tardius succedit; Quo *sæpius* hoc crimen committitur, eo certius denique *sterilitas* insequitur, ubi tanto magis hujus *conceptionis* & *gestationis* natura matris *fastidiosa* & *deses* totum hoc negotium respuit & *consensum* suum in hoc officium denegat & aufert, dum ad hunc *rejectionis* actum temere repetito *coacta*, insuper vero hoc suo *fructu* ac *sine* destituta est, unde propter *frustrationem* talem plane rationaliter ab hoc conceptionis actu abstrahit & dissentit. Conjiciuntur vero multoties ejusmodi detestabilia monstra hominum & execrandæ fæminæ ex ejusmodi *violento* abortu per divinam justissimam vindictam in gravia *pathemata*, quæ tam atrocia & pertinacia sunt, ut multoties omnem humanam opem respuant, qualia latius describere temporis ratio nunc non permittit. Quin alias fæminæ honestæ *vitalitati* suæ justius consultantes exprimunt, testante *Hæfero in Herc. Med.* se malle decies *parere*, quam semel *abortire*, propter *pravas consecutiones*, quarum jam antea mentionem fecimus; Et ita non mirum est, si ex tali nefanda & violenta abortus concitione reliqui *motus vitales* in ejusmodi iniqua matre sub *sensibili* tali actu *turbati* in pessimam *anomaliam* prolabantur, ut proterea tales fæminæ adultam & seram ætatem vix facile & vix frequenter attingant, sed eo ipso sibi metipsis *mortem* accelerent, unde non modo *fætui* suo noxiæ & inimicæ existunt, sed & *suam* vitalitatem confundunt, enervant, & *duplicis* homicidii, unius *facti*, alterius *futuri* reæ æstimandæ sunt, de quibus illud valet: *Necis artifices arte perire sua*, quo alludit *Ovidius l. 2. am. Ecl. 3.* *Hæc neque in Armeniis usque quæ necet ipsa perit.* Tanto magis vero quemlibet talem abortum pro *homicidio* agnoscimus, quia *humanitas* non ex corporis æstimatione, sed ex *animæ* dignitate & præsentia petenda est, quæ anima in fœtu scilicet, optimo suo præsentis fine frustratur & a dignissimo naturali *formandi* sui corporis actu *disturbatur*, ut denique hoc *commercio* cum corpore se *abdicare* & æque ac in alio homicidio subjectum suum, quantumcunque etiam sit, corpus deferere debeat; id quod in talibus circumstantiis non contigisset, si non ejusmodi inhumana & crudelia *tentamina* adhibita fuissent.

Hiscæ præmissis facile liquet, quod malitiosa talis *fœtus* exturbatio *homicidii* crimen existat, quamvis hoc nonnunquam *JCti* excusare & limitare velint, cum illa superius tradita *distinctione* inter *fœtum animatum* & *inanimatum*, adeoque commissum ante *medium* gestationis tempus abortum sive abactionem partus *homicidium* appellare *recusant*, infirmæ huic discretioni inhærentes, quod *fœtus* nondum *animatus* fuerit, quem lepida quorundam physicorum & medicorum persuasio sub multa disceptatione *quadragesimo* post conceptionem die, alii *quinquagesimo*, *septuagesimo*, *centesimo* animari asserit, licet aliqui ejusmodi dubiis litigiis non assentientes *medium* gestationis tempus pro illo *termino* agnoscant, quo *fœtus* animari soleat, cui *animationi* ita dicendæ *vitalitatem* arctius jungunt & autumant, *fœtum inanimatum* tali sensu, etiam *non vivum* & non aliter, nisi corpus simpliciter *physicum* considerandum esse; sed valet hic, quod *Ammannus in Medic. Crit. cas. 1. Diss. I.* dixit, *Fœtum vitalem non esse*, non denotat omnimodam vitæ privationem; Explicamus hoc dictærium ad nostrum sensum, *fœtum ita vitalem* non esse, prout in *medio* gestationis tempore est, non denotat omnimodam vitæ privationem, sed primus actus vitalis consistit in prima *delineatione* & formatione corporis, ex qua vera *vita* rudimenta sua capessit, quibus innititur, & sine quibus esse non potest. Indulserunt vero ejusmodi differentiæ illi *JCti* Pandectarum congestores, qui eo tempore *stoicis* principiis & dogmatibus addicti & imbuti fuerunt, sicut *Merillus* & *Freherus* edocent; crediderunt vero *stoici* *fœtum primo* tempore nondum anima præditum esse, sed tantum *viscus* sive partem adhuc matris existere *vid. Plutarch. de Plac. Philos. l. 5. c. 15.* quo consentiunt *Ulpianus* & *Papinianus*; Secundum hanc opinionem leges, abortus causam concernentes, *matris mortem* præcipue urgere solent, quæ abortionis poculum secuta est, & quod ante *fœtus animationem* commissus abortus *capitali* pœna puniri non debeat, in quam explicationem etiam consentit *Corasius*. Quamvis ceterum hæc distinctio in *Jure Justiniano*, nimirum inter *animatum* & *inanimatum* *fœtum*, non occurrere dicatur.

§. XXXIX.

Asseruimus vero in antecedentibus, quod *fœtus nunquam sine anima* sit, imo quod *corpus sine anima formari* nequeat; si itaque *homicidium* a potiori denotandum venit, ex corporis *animati* offensione & maxima læsione, ita merito abortum talem malitiose concitatum *homicidium* appellamus, quamvis ex *dubijs* exceptionibus nulla firma decisio & consensus in eadem formari

mari queat, ubi nimirum per modum inconvenientis *questionis* hæc ignorantia e-
lenchi loco limitationis perperam committitur & proponitur, quæ abortum talem ab
homicidii significatione quidam liberare & *vindicare* contendunt, an pro certo
affirmari queat, nondum antea *scetam principio* suo vitali *privatum* fuisse, ut
hæc animæ offensio non ex abortu conciliato deduci debeat? Imo insuper, an, si
abortus non insecutus esset, *fœtus* ad suam *perfectionem* venisset? Quippe quæ
questiones & dubitationes nihil plane demonstrant aut evincunt, nehum rationa-
liter probant aut limitant; Unde neque responsionem aliquam eadem merentur;
Ex rebus etiam *dubiis* nulla fuit *demonstratio*. Argumentamur potius a *potio-
ri*, quia communissime ad *perfectionem* suam pervenit, neque hac occasione ra-
tionalis præsumptio superest, cur non *hoc tempore* ad perfectionem suam pervenire
potuisset, imo etiam debuisset, nisi tale crimen commissum fuisset; ita ex hac *de-
monstratione* paulo firmitus profluit conclusio; Hæc enim *dubitatio*, si rem de-
cidere posset eodem jure extendi etiam posset ad *omnes abortus*, quæ extensio mul-
tis iniquitatibus exposita esset.

§. XL.

Stante itaque hoc asserto, quod talis *abortus homicidium* sit, quo etiam *Fie-
nus* consentit, sed desuper sinistre per indirectum & *enthymematice* concludit; quia
non *omne* homicidium *puniri* debet; Ergo neque hoc; Cum homicidium mali-
tiosum, *voluntarium* & cum *dolo* commissum ubique gravem *pœnam* mereatur,
quale etiam hoc homicidium in abortu de quo loquimur, commissum existit, ita &
hoc crimen non levi *pœnam* indicat & postulat. In qua quidem pœnæ discuti-
tione *JCti* ambigunt & in causis criminalibus *dubiis* sententiam *mitiorem* præ ri-
gidiorē feligendam esse asserunt, qualem dubiam causam accusare solent in abor-
tu *ante* animationem fœtus commissio, proptereaque passim inhaerere solent huic
infirmæ differentie inter animatum & inanimatum fœtum; Posset propterea Lex
hoc nostro fundamento innitens, quod nimirum fœtus *nunquam sine* anima sit,
optimo jure pœnam etiam *rigidiorē* constituere, tanto magis, quia differentia
inter *magnum* aut *parvum* hominem humanitatis *essentiæ* nihil derogat, si ve par-
vus si ve magnus homo occidatur, ubique *homicidium est*. Illa unica adhuc oc-
currit *circumstantia*, ob quam pœna *mitigari* possit, nimirum quia fœtus ante
medium gestationis tempus nondum *perfectus* est homo, quia *corpus* nondum
absolutum & *perfectum* est; Sed potest etiam hanc considerationem adhuc im-
plicatam reddere illa instantia, quod *humanitatis* æstimatio non ex *corpore* hu-
mano, sed ex *anima* humana profluat, unde quia in abortu tali *anima* præci-
pue offenditur, iterum *rigidior* pœna prævalet; Præterea si abortus *post me-
dium* gestationis tempus commissus, ubi fœtus vitalis deprehendi dicitur, *capita-
lem* pœnam indicat, sequitur, quod pœna etiam *acerbior* locum habeat, tali
tempore, ubi *corpus* fœtus nondum quoad *singulas partes perfectum* est, quan-
tumvis *in medio* gestationis tempore & statim *post* illud corpus fœtus *nondum*
absolutum deprehenditur, ex quo colligi potest, si pœna *capitalis* locum obtinet
eo tempore, ubi fœtus *anima* quidem præditus est, sed *corpore* nondum *perfe-
ctus*, admitti etiam potest illo tempore, ubi fœtus sese cum *crassioribus* agitatio-
nibus & corporis motibus exercere nondum solet, quoniam illo etiam tempore a-
ni-

nima quidem præditus, sed corpore nondum perfectus est. Et cur denique monstra ex iniquissimo congressu masculi brutini cum femina humana provenientia, & quandoque corpus humanum quoad structuram & figuram referentia, abjiciantur, imo ad Rogum & aquæ demersionem condemnantur, ubi tamen corpus humanum adest; Ex eo colligimus, quod dignitas hominis non ex corpore, sed ex anima profluat.

§. XLI.

Sed ne in aliud forum descendamus merito *Uti* pœnæ mitigationem relinquimus, quo facit ille textus e *Jure Carolino* desumptus *Const. Crim. Artic. 133.* "So jemand einem Weibsbild durch Zwang, Essen oder Trinken ein lebendig Kind abtreibt, wer auch einen Mann oder Weibsbild unfruchtbar macht, so solches Ubel fürsehllicher oder böshafftiger Weise geschiehet, soll der Mann mit dem Schwerdt als ein Todschläger, und die Frau, so sie es auch ihr selbst thäte, erträncket oder sonst zum Tode gestrafft werden (ubi nostris moribus communiter pœna gladii dictitari solet) So aber ein Kind, das noch nicht lebendig wäre, von einem Weibsbild getrieben wird, sollen die Urtheiler der Straff halben bey denen Rechtsverständigen oder sonst, wie zu Ende dieser Ordnung gemeldet, raths pflegen. Interea hodie in crimine illo commissi abortus pœna capitalis non aliter obtinet nisi partus vitalis præsumatur. *Vid. Carpzov. Prax. Crim. part. I. quæst. 11. n. 2. & seq.* Alias quidem allegari solet in foro juridico, adesse debere certitudinem corporis delicti, jam vero ne quidem ipsi matri constare posse de vitalitate partus, nisi post dimidium gestationis tempus, quæ vero exceptio iterum innititur implicata & infirma distinctione inter animatum & inanimatum foetum. Alias pœna fustigationis esse solet: Mitior vero olim pœna fuit temporale exilium, quod confirmat textus *leg. 4. ff. de extraord. crim. Divus Severus & Antoninus rescripserunt, eam, quæ data opera partum abegit a Præside in temporale exilium notandam, indignum enim videri potest, impune tam maritum liberis fraudasse, & l. 8. ff. ad leg. Corn. de Sicc. & Venef. si, mulierem visceribus suis vim intulisse, quo partum abigeret, constiterit, eam in exilium Præses provinciae exiget.* Producitur quidem passim in patrocinium mitigandæ pœnæ in prædicto statu textus *Exod. 21. v. 22.* qui vero locus de tali malitiosa, voluntaria & per directam intentionem provocata abortus promotione minime agit, unde huc etiam non quadrat; Ex quibus omnibus facile liquet, quam parum solidæ excusationis superfit in tali delicto; de cujus atrocitate & militia vid. *Joh. Ang. Bossium de eff. contra matrim. c. 9. §. 4.* Quibus ipsis vero non ulterius insistimus, sed dum, ut confidimus quoad principaliora secundum propositum officio nostro defuncti simus, hic subsistimus; DEUM vero Optimum Maximum humillime veneramur pro præstita sua gratia in materiæ hujus dignæ explicatione; Quem etiam supplices precamur, velit imposterum ceptis nostris ita benedicere, ut in rem medicam ubique commodum & usum certum ac sincerum conferant & deponant.

